

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Nikola Fridrichová

Vzt'ah Ruskej federácie a hnutia Taliban v období 2015 až 2021

Relations between Russian Federation and Taliban in period 2015-2021

Bakalárska práca

Vedúci práce: Mgr. Markéta Žídková, Ph.D., M.A

Olomouc 2023

Čestné prehlásenie

Čestne vyhlasujem, že som túto bakalársku prácu spracovala samostatne a že všetku použitú literatúru a ďalšie pramene som v bakalárskej práci vyznačila.

Olomouc 27. 4. 2023

.....

Nikola Fridrichová

Chcela by som sa poďakovať Mgr. Markéte Žídkové, Ph.D., M.A za pomoc a trpezlivosť pri vedení mojej bakalárskej práce. Taktiež by som sa chcela poďakovať priateľom, ktorí mi boli oporou počas písania tejto práce.

Obsah

Úvod.....	5
1. História vzťahu Ruska s Talibanom a regionálna geopolitika.....	10
1.1. Sovietska vojna v Afganistane	10
1.2. Občianska vojna, vznik a vzostup Talibanu	13
1.3. Taliban, Al-Kaida a následky teroristických útokov 9/11	14
1.4. Geopolitické postavenie a reálie Afganistanu	16
2. Vývoj vzťahu Ruska a Talibanu v období rokov 2015 až 2021.....	20
2.1. Hrozba rozširovania teroristickej skupiny ISIS do centrálnej Ázie	20
2.2. Obdobie mierových rokovaní.....	24
2.3. Odchod vojsk západných spojencov a návrat Talibanu k moci.....	32
3. Dopad kľúčových udalostí rokov 2015 až 2021 na vzťah Ruska a Talibanu.....	35
3.1. Islamský štát v Afganistane a jeho dopad na vzťah Ruska a Talibanu	35
3.2. Moskovský formát a Vnútroafganský dialóg a ich dopad na vzťah Ruska a Talibanu	38
3.3. Dohoda z Dauha a jej dopad na vzťah Ruska a Talibanu.....	40
3.4. Letná ofenzíva Talibanu v roku 2021 a jej dopad na vzťah Ruska a Talibanu	42
Záver.....	45
Zdroje.....	50
Prílohy	56
Abstrakt/Abstract.....	62

Úvod

Letná ofenzíva Talibanu v prvej polovici roka 2021, následné dobytie Kábulu a extrémne rýchle prevzatie moci nad Afganistanom zo strany Talibanu predstavovali obrovský šok nielen pre širokú verejnosť, ale aj pre mnohých odborníkov. Neschopnosť Západu aspoň čiastočne predvídať silu Talibanu a úspech ich letnej ofenzívy pred stiahnutím sa z územia Afganistanu sa stalo dôvodmi, prečo je potrebné pozrieť sa na udalosti posledných rokov a identifikovať faktory, ktoré pomohli Talibanu k tomu, aby bol schopný tak rýchlo a rozhodne poraziť afganské vojsko, ktoré bolo roky trénované a vyzbrojené zo strany západných spojencov NATO na čele s USA. Medzi faktory, ktoré uľahčili Talibanu prevziať moc v Afganistane, patrí aj vývoj vzťahu medzi Ruskou federáciou (ďalej Rusko) a Talibanom. Povahu vzťahu medzi Ruskom a Talibanom bolo možné sledovať uprostred chaosu sťahovania vojsk z územia Afganistanu. Kým iné krajiny uprostred kábulskej ofenzívy Talibanu, a po dobytí Kábulu, rýchlo zatvárali svoje veľvyslanectvá a sťahovali svoje jednotky a diplomatov z územia Afganistanu, Rusko nechalo svoje veľvyslanectvo otvorené a plne funkčné. Práca je preto zameraná na vzťah Ruska a Talibanu, jeho vývoj a faktory, ktoré vplývali na zmeny v postoji Ruska voči Talibanu.

Práca je časovo vymedzená na obdobie rokov 2015 až 2021. V roku 2015 sa oddelila od Talibanu časť členov a založili na území Afganistanu novú teroristickú organizáciu: Islamský štát - provincia Chorasán (ďalej IS-PK). Vznik novej islamskej teroristickej skupiny, ktorá bola ešte radikálnejšia než Taliban, predstavoval bezpečnostnú hrozbu pre Rusko a dominantne moslimské postsovietske štáty v strednej Ázii, kvôli možnému rozšíreniu IS-PK na územia ruského nárazníkového pásma. Práve táto hrozba sa stala katalyzátorom kontaktu a vývoju vzťahu medzi Ruskom a Talibanom do roku 2021, kedy Taliban prevzal moc v Afganistane.

Pre porozumenie komplikovaného vzťahu, ktorý prešiel z otvoreného nepriateľstva na začiatku 21. storočia k opatrnému pragmatickému udržovaniu vzťahov, je potrebné porozumieť jeho historickým koreňom a lokálnej geopolitike. Založeniu teroristickej skupiny Taliban predchádzala sovietska invázia do Afganistanu a následný desaťročný konflikt, v ktorom bojovalo mnoho budúcich členov tejto skupiny. Krátko po odchode sovietskych vojsk z územia Afganistanu vypukla občianska vojna, v ktorej priebehu vzniklo hnutie Taliban, ktoré následne ovládlo celý Afganistan v roku 1996.

Z Afganistanu sa tak stalo bezpečné útočisko pre teroristickú organizáciu Al-Káida. Vzťah týchto dvoch organizácií po udalostiach roku 2001 vyústil v zahájenie operácie Enduring Freedom (Trvalá sloboda) a bezpečnostnej operácie International Security Assistance Force (ISAF)¹ schválenej Bezpečnostnou radou OSN, ktorej je Rusko stálym členom. Už tak nepriateľský vzťah medzi Talibanom a Ruskom sa prehĺbil ešte viac po tom, čo Rusko pridalo Taliban, na základe rozsudku najvyššieho súdu z roku 2003, na zoznam teroristických skupín (BCPΦ, 2003).

Rovnako dôležitým kontextom pre pochopenie vzťahu medzi Ruskom a Talibanom je aj geopolitické postavenie Afganistanu. Afganistan je etnicky nejednotná krajina, ktorá sa nachádza v strednej Ázii na hraniciach s južnej Ázie a Blízkeho východu, čo dáva Afganistan do priameho, prípadne blízkeho susedstva s krajinami ako je Čína, India, Irán, Pakistan a s krajinami postsovietskeho priestoru, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou ruského nárazníkového pásma.

Cieľom práce je identifikovať hlavné udalosti a témy, ktoré sa stali kľúčové vo vývoji vzťahu medzi Ruskom a Talibanom a zhodnotiť ich dopad na tento vývoj. V súlade s cieľom a historicko-geopolitickým kontextom bude práca hľadať odpoveď na nasledovnú hlavnú výskumnú otázku: *Aké udalosti mali dopad na vývoj vzťahov medzi Ruskou federáciou a hnutím Taliban v rokoch 2015 až 2021?*

Vedľajšia, ale taktiež dôležitá výskumná otázka: *Ako sa menili témy vo vyjadreniach Ruska na adresu Talibanu po každej z kľúčových udalostí?*, bude hľadať odpoveď na podobu vývoja ruského naratívu smerom k Talibanu po kľúčových udalostiach.

Za účelom dosiahnutia cieľa práce a hľadanie odpovedí na výskumné otázky bola vybraná deskriptívna metóda, ktorá kombinuje chronologickú a tematickú analýzu. Kombinácia týchto dvoch typov analýzy prináša komplexné vysvetlenie vývoja vzťahu medzi Ruskom a Talibanom v širšom kontexte. Chronologická analýza má za cieľ identifikovať zásadné medzníky vo vývoji vzťahu medzi Ruskom a Talibanom v skúmanom období. K dosiahnutiu tohto cieľa bude využité pozorovanie miery dopadu udalostí spojených s Talibanom a Ruskom na vývoj ich vzťahu v kombinácii s historickým a geopolitickým kontextom. Vďaka tomu bude možné hlbšie analyzovať, prečo sa tak stalo a aký dopad mala každá z kľúčových udalostí na témy komunikované na adresu Talibanu zo strany Ruska.

¹ Bezpečnostná operácia ISAF pod záštitou OSN bola prijatá Bezpečnostnou radou 20.12.2001 v Rezolúcii 1386 (2001). (UN. Security Council, 2001) Pre schválenie tejto rezolúcie bola nevyhnutne potrebná podpora, prípadne zdržanie sa hlasovania zo strany Ruska, nakoľko sa jedná o stáleho člena Bezpečnostnej rady. Rusko vo svojom hlasovaní túto rezolúciu podporilo.

Tento výskum bude taktiež pracovať s tematickou analýzou, ktorej cieľom je na základe analýzy významov slov a obsahu, vyjadrení ruských predstaviteľov, umožniť kategorizáciu dát do tematických okruhov, ktorá následne poslúži k vytvoreniu obrazu toho, ako sa menili témy vo vyjadreniach Ruska po jednotlivých medzníkoch. V rámci analýzy ruského postoja bolo takto roztriedených 40 dôležitých vyjadrení predstaviteľov Ruskej federácie, ktoré pochádzajú z určeného časového obdobia rokov 2015 až 2021. V prípade tohto výskumu je výsledkom sedem tematických celkov a to: IS-PK, spolupráca s Talibanom, mierové rokovania, postavenie Talibanu v rámci svetového džihádu, postavenie Talibanu v Afganistane, Afganistan po odchode zahraničných jednotiek a postavenie Talibanu vo svete. Tie je následne možné využiť k zodpovedaniu výskumných otázok a podpore výsledkov chronologickej analýzy, kedy náhla zmena tematického obsahu vyjadrení Ruska na časovej ose by mala korešpondovať so zásadnými kľúčovými udalosťami vo vývoji vzťahov Ruska a Talibanu.

Práca je členená do troch hlavných kapitol Prvá kapitola skúma historický a geopolitický kontext vzťahov medzi Ruskom a Talibanom. Zameraná je na udalosti a reálie, ktoré tvoria základ a pozadie vzťahu medzi Ruskom a Talibanom na začiatku skúmaného obdobia a majú dopad na kľúčové udalosti v období rokov 2015 až 2021. Preto má za cieľ identifikovať historické momenty a geopolitické faktory, ktoré definovali vzťahy Ruska a Talibanu. Pre dosiahnutie tohto cieľa budú vybrané historické a geopolitické faktory, ktoré boli aj naďalej prítomné a zohrávali rolu vo vývoji vzťahu medzi týmito aktérmi v rokoch 2015 až 2021.

Druhá kapitola sa venuje chronologickej analýze udalostí v období rokov 2015 až 2021. Jej cieľom je identifikovať kľúčové udalosti, ktoré mali dopad na vývoj vzťahu medzi Ruskom a Talibanom. Jedná sa tak o udalosti, ktoré priniesli niečo nové a zásadné vo vývoji vzťahu Ruska a Talibanu, vďaka čomu mali dopad na celé skúmané obdobie. Spoločne s nimi je taktiež zmienená aj rada ďalších, už menej zásadných momentov, ktoré sprevádzali formovanie vzťahu týchto dvoch aktérov. Kapitola tak poskytne nielen identifikáciu kľúčových udalostí, ale taktiež pohľad na chronológiu skúmaného obdobia.

Posledná časť práce sa venuje samotnej, už vyššie zmienenej, tematickej analýze. V tejto kapitole sú analyzované vyjadrenia ruských predstaviteľov, na adresu Talibanu, spolu s kľúčovými medzníkmi z predošlej kapitoly, ktoré mali zásadný dopad na vzťah medzi Ruskom a Talibanom. Cieľom kapitoly je tak vytvoriť komplexný obraz nie len toho, čo sa dialo, ale aj prečo sa tak stalo a aký to malo dopad na vzťah Ruska a Talibanu v skúmanom období.

Na rozdiel od oblasti týkajúcej sa účasti USA a NATO spojencov na dianí v Afganistane sa akademická komunika otázkou Ruska a jeho participácie v Afganistane zaoberá v menšom

množstve, nakoľko Rusko nebolo priamo zapojené do vojny v Afganistane. Vedecké práce zaoberajúce sa témou rusko-talibanských vzťahov vychádzali aj v minulosti, avšak v dôsledku zmien v Afganistane v posledných rokoch vzrástol záujem o túto tematiku. Medzi príklady môžeme uviesť dva vedecké články venujúce sa témam podobným tejto práci. Prvým článkom je *Russia's Views on and Initial Responses to the 2021 Strategic Retake of Afghanistan by the Taliban* vydaný bol na konci minulého roka v *Journal of Asian Security and International Affairs* a autorom je Alexey D. Muraviev. Rovnako, ako v prípade tejto práce používa autor vo výskume historický kontext v kombinácii s chronologickým pohľadom na udalosti, ktoré mali dopad na vývoj vzťahu Ruska a Talibanu. Druhá práca, ktorá sa nezaobera úplne identickou témou, ale aspoň okrajovo pojednáva o vzťahu Ruska a Talibanu v skúmanom období je článok Charles J. Sullivana, taktiež publikovaný v *Journal of Asian Security and International Affairs* na tému *Afghanistan in Anarchy: America's Withdrawal, Taliban Rule and Regional Implications for Central Asia*. Tento vedecký článok sa pozerá skúmanú problematiku cez geopolitickú perspektívu, čo je taktiež podobný prístup, ako v prípade tejto práce.

Touto témou sa zaoberajú aj analytické platformy, ako je napríklad War od Rocks, prípadne Jamestown Foundation. Témou sa zaoberajú taktiež aj vedecko časopisy. Medzi významné, ktorí sa zaoberajú touto témou patria napríklad *Middle East Journal*, alebo *Foreign Affairs*. Okrem vedeckých článkov a analytických platforiem sa udalosťami v Afganistane a vzťahom Ruska a Talibanu zaoberajú taktiež aj portály zamerané na dianie v medzinárodných vzťahoch, ako napríklad: *The Diplomat*, *Foreign Policy*, *The New York Times*, *The Moscow Times*, *BBC*, *CNN*, ktorých texty boli využité pri skúmaní práce.

Pre skúmanie geopolitického kontextu boli využité etnografické dáta Afganistanu zo stránok štátnych orgánov Spojených štátov amerických. (CIA, Library of Congress) Nedostupnosť dát priamo z Afganistanu je výsledkom rokov nepokojov, počas ktorých afganská vláda tieto dáta nezberala. Okrem toho bola pre potreby pochopenia role geopolitiky v regióne centrálnej Ázie využitá kniha *Vzajati geografie*, ktorej autorom je expert na geopolitiku, Tim Marshall. Okrem toho bolo pri skúmaní geopolitického a historického kontextu využitý článok z *Foreign Affairs* s názvom *Russia's Perpetual Geopolitics: Putin Returns to the Historical Pattern*, ktorého autorom je americký historik Stephen Kotkin, ktorý je expertom na medzinárodné vzťahy a Rusko. Medzi ďalších významných výskumníkov, ktorých práce boli využité pri skúmaní práce parí aj Mark Galeotti, ktorý sa zaoberá Ruskom a jeho zahraničnou politikou aj vo vzťahu k udalostiam posledných rokov v Afganistane. Pre výskum bol pozitívny jeho článok pre *The Moscow Times* s názvom *Moscow Watches Kabul's Fall With Some Satisfaction, Much Concern* vydaný počas dobývania Kabulu Talibanom.

Okrem toho je v texte použitá ak kniha *Putin's Wars* z roku 2022. V českom prostredí sa téme Ruska a Talibanu venuje napríklad Martin Novák, ktorý vo svojej knihe *Ďzhád proti Kremľu* detailne rozoberá historické korene a vývoj vzťahu medzi Ruskom a Talibanom do konca roka 2001.

Pre potreby tematickej analýzy bolo potrebné nájsť vyjadrenia ruských predstaviteľov na adresu Talibanu. Z toho dôvodu boli využité prevažne primárne zdroje, medzi ktoré patrí databáza vyjadrení ruského ministerstva zahraničných vecí, priame vyjadrenia pre Reuters, alebo pre ruskú informačnú službu TASS. Využité boli taktiež zmluvy, prípadne rezolúcie OSN, týkajúce sa témy práce. Okrem toho sú v práci zahrnuté aj spoločné vyhlásenia Ruska a USA spojené s témou Talibanu, ktoré sú dostupné na stránkach U.S. Department of State. Je potrebné zmieniť, že priame, prípadne sekundárne zdroje spojené s Ruskou federáciou, ako sú TASS, prípadne ruské ministerstvo zahraničných vecí sú ovplyvnené režimom v Kremli. Preto je potreba k nim pristupovať s vyššou mierou obozretnosti.

1. História vzťahu Ruska s Talibanom a regionálna geopolitika

Táto kapitola skúma historický a geopolitický kontext vzťahov medzi Ruskom a Talibanom. Tento kontext je kľúčový, nakoľko je to práve historická a geopolitická komplexnosť vzťahu medzi Ruskom a Talibanom, ktorá tvorí základ a pozadie ich vzťahu v skúmanom období. Cieľom tejto kapitoly je preto identifikovať historické momenty a geopolitické faktory, ktoré definovali vzťahy Ruska a Talibanu. Pre dosiahnutie tohto cieľa budú vybrané historické a geopolitické faktory, ktoré boli aj naďalej prítomné a zohrávali rolu vo vývoji vzťahu medzi týmito aktérmi v rokoch 2015 až 2021.

Kapitola je ďalej rozdelená do štyroch podkapitol. Prvá podkapitola sa zaoberá sovietskou vojnou v Afganistane, ako jedným z historických predpokladov pre vznik Talibanu, vďaka čomu tvorí historický základ vzťahu medzi Ruskom a Talibanom. Druhá podkapitola sa venuje obdobiu po odchode sovietskych vojsk z územia Afganistanu, následnej občianskej vojny, počas ktorej vzniklo hnutie Taliban a následný vzostup k moci v roku 1996. Tretia podkapitola sa zaoberá obdobím vlády Talibanu, Al-Kaidou a dopadmi teroristických útokov 9/11 na vzťah medzi Ruskom a Talibanom. Bola to totiž vláda Talibanu, ktorá vytvorila z Afganistanu bezpečné územie pre teroristické organizácie ako je Al-Kaida, ktorej symbiotický vzťah s vládou Talibanu a jej pôsobenie na území Afganistanu sa stalo po teroristických útokov 9/11 Talibanu osudným. Posledná podkapitola sa zaoberá geografickými a geopolitickými reáliami Afganistanu, ktoré robia toto územie a organizácie na ňom pôsobiace dôležité pre Rusko.

Historický a geopolitický kontext vzťahu medzi Ruskom a Talibanom je významný, nakoľko tvorí základ, od ktorého sa odvíjal vývoj ich vzťahu v skúmanom období. Okrem toho taktiež dodáva kontext a vysvetlenie, prečo prešiel vzťah Ruska a Talibanu, aj napriek ich komplikovanému vzťahu, z otvoreného nepriateľstva na začiatku 21. storočia, k opatrnému pragmatickému udržovaniu vzťahov v priebehu skúmaného obdobia.

1.1. Sovietska vojna v Afganistane

Územie Afganistanu sa nachádza v strednej Ázii a zároveň hraničí s južnou Áziou a Blízkym východom. Táto geografická poloha dáva Afganistan do blízkeho, prípadne priameho susedstva s krajinami, ako je Irán, Pakistan, Čínska ľudová Republika (Čína), India a bývalé krajiny Sovietskeho zväzu, ktoré dodnes predstavujú ruské nárazníkové pásmo. Práve z tohto dôvodu sa v Afganistane vytvorila historická tradícia udržovania neutrálneho

postavenia v oblasti zahraničnej politiky. Okrem tejto snahy udržovania neutrality je Afganistan preslávený jeho schopnosťou odolať snahám cudzích mocností podmaniť si jeho územie, aj vďaka čomu mu je udelená nálepka „cintorínu impérií“.

Aj napriek svojej neutralite a snahe oboch strán studenej vojny získať vplyv cez pomoc pre Afganistan, mal Afganistan v období po druhej svetovej vojne, až po udalosti, ktorých dôsledkom bola invázia sovietskych vojsk v roku 1979, dobré vzťahy s Moskvou. Na tento fakt poukazuje vo svojom profile krajiny z roku 2005 aj Federal Research Division spadajúci pod Library of Congress: „dlhoročné rozdelenie paš túnskych kmeňov vyvolalo napätie s novým susedným štátom Pakistan. V reakcii na to Afganistan posunul svoju zahraničnú politiku smerom k Sovietskemu zväzu. Predseda vlády, kráľov bratranec Mohammad Daud (1953–1963) bol opatrne reformistický, modernizoval a centralizoval vládu a zároveň posilňoval vzťahy so Sovietskym zväzom.“ (Library of Congress, 2005)

Jednou zo zámienok, a veľkým motivátorom Sovietskeho zväzu pre inváziu do Afganistanu, bola revolúcia v Iráne na začiatku roku 1979. Počas tejto revolúcie bol zvrhnutý režim Šáha Mohammada Reza Pahlavího, ktorý bol podporovaný USA. Revolúcia sa skončila prijatím novej ústavy na základe ktorej sa Irán stal teokratickou autoritárskou republikou. Novým najmocnejším mužom Iránu sa stal líder revolúcie, šiitsky náboženský vodca ajatolláha Sajjid Rúholláh Músaví Chomejní, ktorý sa po úteku Šáha Mohammada Reza Pahlavího vrátil z exilu naspäť do Iránu.

Začiatok sovietskej invázie do Afganistanu v roku 1979 bol už v samotnom Sovietskom zväze kontroverzný. Vedenie Sovietskeho zväzu bolo názorovo rozdelené, či vykonať intervenciu, alebo nie. Kým predstavitelia armády boli postavený skôr proti intervencii, politickí predstavitelia na čele s Leonidom Il'jičom Brežnevom boli presvedčení o nutnosti intervencie do Afganistanu s cieľom upokojiť situáciu v krajine, stabilizovať vládu v Afganistane (ktorá bude pro-sovietska) a zamedziť možnému rozširovaniu akýchkoľvek islamistických myšlienok, ktoré by sa v dôsledku revolúcie v Iráne mohli dostať cez Afganistan do oblastí strednej Ázie, ktoré boli súčasťou Sovietskeho zväzu. (Novák, 2008, s. 44) Samotná invázia začala deň po Vianociach, teda 25.12. 1979. V úvodnej časti vojny v Afganistane došlo prebratiu moci sovietskymi po zavraždení Hafizulláha Amína a nastolení Babraka Karmala ako nového premiéra Afganistanu.

Vmiešavanie Sovietskeho zväzu do interných záležitostí Afganistanu a ich vojenská intervencia bola extrémne nepopulárna medzi tradičným obyvateľstvom, ktoré bolo moslimského vierovyznania a bolo silne postavené proti tomu, aby „neveriaci“ rozhodovali o osude Afganistanu. Vodcovia týchto kmeňov boli už dlhodobo nespokojní, čo ich prinútilo

vytvoriť skupinu odboju, ktorá sa stala známa ako Mudžahedíni. Cieľom mudžahedínov bolo prinútiť „neveriacich“ (vojská Sovietskeho zväzu), aby opustili Afganistan, zvrhnúť vládu, ktorá nebola založená na islamských tradíciách a pomocou myšlienok islamizmu založiť v Afganistane emirát, ktorý bude uplatňovať právo Šaría. Vojská v Afganistane sa tak stala pre mudžahedínov svätou vojnou „džihád“ proti neveriacim a boli to práve mudžahedíni, kto vyhlásil džihád a vyzval moslimov z celého sveta, aby sa k nemu pridali. Výzvu k pridaniu sa k džihádu prijalo mnoho moslimov, prevažne z oblasti blízkeho východu. Medzi týchto ľudí patrilo aj Usama bin Ladin, ktorý bol z bohatej rodiny zo Saudskej Arábie, vďaka čomu so sebou priniesol aj značné finančné prostriedky, spolu s kontaktmi. Usama bin Ladin sa stal jedným z významných rekrutantov bojovníkov a finančníkom džihádu. (Novák, 2008, s. 86-87)

Sovietska vojna v Afganistane a boj mudžahedínov v nej vytvorili prostredie v ktorom postupom času vznikla teroristická organizácia Al-Kaida, ktorá džihád preniesla z Afganistanu do celého sveta. Paradoxne, v tejto vojne tajne financovalo, vyzbrojovalo a podporovalo mudžahedínov USA, spolu s Pakistanom, Saudskou Arábiou a ďalšími krajinami. „Spojené štáty na podporu afganského odporu viedli mimoriadne prepracovanú, nákladnú a nakoniec úspešnú tajnú vojnu... vôbec po prvýkrát Spojené štáty podporujú paľbu partizánskej armády na sovietske jednotky. S pakistanským generálom Ziaom, ktorý je hlavným spojencom Ameriky a Saudskou Arábiou ako hlavným fondom, CIA otvorene verbovala islamských svätých bojovníkov z Egypta, Arábie, Sudánu a Alžírsku.“ (Hoodbhoy, 2005, s. 15)

Vytrvalosť mudžahedínov a pomoc, ktorú im poskytovalo USA (napríklad: keď im USA dodalo protiletadlový raketový systém FIM-92 Stinger) prinieslo zásadný obrat vo vojne v Afganistane, kedy Sovietsky zväz prišiel o nadvládu vo vzduchu. (Novák, 2008, s. 126) V spojení s nástupom Michaila Sergejeviča Gorbačova, ktorého reformy priniesli na povrch nesúhlas so zotrvaním Sovietskeho zväzu vo vojne v Afganistane priniesla v roku 1988 podpis Ženevských dohôd medzi jednotlivými stranami konfliktu. Jednou z častí Ženevských dohôd bol taktiež časový rozvrh odchodu vojsk Sovietskeho Zväzu z územia Afganistanu. (UN. Department of Public Information, 1988, s. 11) Poslední vojaci Sovietskeho zväzu opustili Afganistan v roku 1989, čím sa skončila táto vojna.

Neúspech v Afganistane mal pre Sovietsky zväz mnoho negatívnych dopadov. Jedným z nich boli ekonomické faktory a vojenské straty, v priebehu neúspešnej vojny v Afganistane, ktoré v kombinácii s politikou „glasnosť“ prispeli k rozpadu komunistického režimu vo východnom bloku a Sovietskom zväze, ako takom. Ďalší negatívny dopad mala vojna v Afganistane aj na obraz Sovietskeho zväzu (a následne Ruska) vo svete. Sovietsky zväz po prehre v Afganistane už viac nebol považovaný za veľkú silnú neporaziteľnú vojenskú veľmoc.

1.2. Občianska vojna, vznik a vzostup Talibanu

Okrem zániku sovietskeho bloku a následného rozpadu Sovietskeho zväzu v deväťdesiatych rokoch došlo po vojne v Afganistane ešte k ďalším dôležitým následkom, ktorých dopady sú citelné dodnes po celom svete. Jedným z nich bolo bezvládie počas nasledujúcich rokov plných občianskej vojny, ktoré začali bezprostredne po stiahnutí sovietskych vojsk z územia Afganistanu. V občianskej vojne avšak bojovali nielen sily ústrednej vlády proti mudžahedínom, ale aj sami mudžahedíni medzi sebou a od roku 1994 aj s Talibanom.

V prvej časti občianskej vojny bojovali mudžahedíni proti centrálnej vláde v Kábule. Táto vláda bola podporovaná Sovietskym zväzom. Podpora zo Sovietskeho zväzu avšak trvala len do roku 1991, kedy sa rozpadol Sovietsky zväz. Bez podpory od ZSSR sa nebola vláda v Kábule schopná udržať, jak po ekonomickej, tak aj po vojenskej stránke. Následkom toho sa v roku 1992 rozpadla centrálna vláda v Kábule a následne dobyli mudžahedíni. Bez akéhokoľvek spoločného nepriateľa na území Afganistanu, či už vo forme Sovietskeho zväzu, alebo sovietskej podporovanej vlády sa mudžahedíni rozpadli na niekoľko frakcií. Tieto frakcie začali bojovať medzi sebou o moc v novozaloženej vláde a tak začala ďalšia časť občianskej vojny. (Bird & Marshall, 2011, s. 27-28)

Jednou zo skupín, ktoré vznikli počas tohto obdobia bezvládia, bol Taliban. Ten bol založený v roku 1994 Mohammedom Omarom a Abdulom Ghanim Bardarom. Taliban vznikol, ako skupina študentov tradičných islamských škôl z Paštúnskej oblasti. Táto organizácia má vo svojej ideológii radikálny islamizmus a paštúnsky nacionalizmus. (Johnson & Mason, 2007) Negatívny postojom voči mudžahedínom, Taliban odôvodňoval lipnutím mudžahedínov na kmeňových tradíciách, nekonečné spory o moc medzi sebou namiesto upokojenia situácie na území Afganistanu a stavania islamu na prvé miesto. (Sultana, 2009) Väčšina veliteľov Talibanu z tohto obdobia bojovala taktiež v sovietskej vojne v Afganistane práve na strane mudžahedínov. Tam získali bojový výcvik, ktorý po založení Talibanu využili v boji proti mudžahedínom. Predchádzajúca skúsenosť v radách mudžahedínov taktiež prispela k nepriateľskému postojú Ruska a Talibanu od samotného založenia tohto hnutia.

Okrem domácich podporovateľov si Taliban našiel podporovateľov na území Pakistanu, kde sa stal rýchlo favoritom v afganskej občianskej vojne. Pakistan dal svoju priazeň najavo pomocou a zdrojmi pre Taliban v občianskej vojne, vďaka čomu sa Taliban postupne zmocnil väčšiny Afganistanu a v roku 1996, po dobytí Kábulu, založil Islamský emirát Afganistan.

Pakistan je dokonca podľa niektorých zdrojov zodpovedný za samotné založenie Talibanu, napríklad Brenda Shaffer vo svojej knihe *The Limits of Culture: Islam and Foreign Policy* na tému tohoto podozrenia píše: nepaštúnske etniká v Afganistane, krajiny centrálnej Ázie, Iran, Rusko a India „Vidia hnutie Taliban, ako vykúzléné pakistanskou mocnou tajnou službou (ISI), rôzne vnímané, ako vytvorené od nuly buď v spolupráci so Saudskou Arábiou, Spojenými štátmi, alebo oboma. Pakistanská účasť na „vytváraní“ hnutia Taliban sa napriek tomu považuje za ústrednú. ... Tento názor často podporujú správy o spozorovaní pakistanských vojenských dôstojníkov, buď prezlečených za Taliban, alebo dokonca v uniformách, tvrdenia, ktoré sú často menej podložené.“ (Shaffer, 2006, s. 267)n

Zhrnutím vyššie zmieneného môžeme teda povedať, že hneď po svojom vzniku Taliban využil chaosu spojeného s občianskou vojnou v Afganistane. Využil ho spolu s podporou zo zahraničia k získaniu moci v Afganistane a založeniu Islamského emirátu Afganistan. Tento vývoj mal dopad aj na Rusko, nakoľko väčšina veliteľov Talibanu bojovala v predošlom desaťročí v radách mudžahedínov proti sovietskej okupácii a tak mali nepriateľský postoj k Rusku.

1.3. Taliban, Al-Káida a následky teroristických útokov 9/11

Dňa 27. septembra 1996 Taliban ustanovil svoju vládu v Kábule, pomocou ktorej ovládal značnú časť územia Afganistanu. Samotnému Talibanu potom vzdoroval iba sever Afganistanu, zjednotený v Severnej aliancii, na čele ktorej, ako jeden z vodcov, stojí Ahmad Šáh Masúd, prezývaný „Lev z Pandšíru“. (Novák, 2008, s. 194-195)

Toto z istého pohľadu prvé triumfálne víťazstvo Talibanu by nebolo možné bez značnej podpory Usámu bin Ládina, ktorý podporoval hnutie nielen po finančnej a informačnej stránke, ale taktiež dodával vycvičených bojovníkov. Spojenectvo medzi Talibanom a Al-Káidou nebolo avšak iba obyčajnou dohodou, ale bolo založené na princípoch Islamu. V 90. rokoch Usáma Bin Ládin zložil Talibanu prísahu nazývanú bay'ah. Táto prísaha je zložením sľubu vernosti vodcovi a v praktickom výklade náboženstva je považovaná za posvätný záväzok, ktorý býva veľmi zriedkavo porušený. Túto prísahu teda Usáma bin Ládin zložil vtedajšiemu vodcovi Talibánu Mullahu Omaru. Rovnakým sľubom opätovne Al-Káidu k Talibánu zaviazal Ajman al-Zaváhiri, ktorý ju zložil Hajbatulláhu Achúndzádu (Katz, 2021). Tento sľub tak stavia Al-Káidu do podriadenej pozície voči Talibanu, ktorý vedie „pravý vodca veriacich“. Z tejto samotnej spolupráce následne po viac ako 20 rokov ťažili obe strany.

Taliban už od 90. rokov poskytoval útočisko al-Káide. Práve al-Káida pomohla Talibanu vyriešiť mnoho problémov, ako napríklad nábor, preverovanie a výcvik nováčikov, čo bola jedna z vecí, na ktorú Talibanu vtedy chýbali kapacity (Elias, 2021). Taliban zase poskytoval bezpečné útočisko Al-Káide, a to aj napriek opakovaným výzvam USA na vydanie Usáma bin Ládina. Všetko, čo USA dostalo boli prázdne sľuby od Talibanu, z ktorého strany bolo prijatie tohto rizika kalkulované. Aj napriek tomu, že toto riziko po udalostiach 9/11 eskalovalo v reálny konflikt, Taliban na Al-Káidu nezanevrel (Bacon, 2018). Takmer po celú dobu od roku 2001 al-Káida podporovala Taliban v boji proti NATO. Medzitým z tejto vojny samotná Al-Káida ťažila predovšetkým výhody. Aj napriek tomu, že sa zúčastnila bojov na území Afganistanu, Taliban sa na ňu v neskorších fázach už nespoliehal, čo limitovalo straty a investície Al-Káidy. Ďalej potom niektorý z členov opúšťali Afganistan, aby sa zúčastnili prioritných bojov v Sýrii proti ISIS. Al-Káida tiež využíva sľubu bay'ah, aby diskreditovala kalifát ISIS ako neprávoplatný (Bacon, 2018).

Po udalostiach 9/11 dochádza k invázii do Afganistanu a s tým spojené prijímanie rezolúcií v Rade Bezpečnosti OSN. Rada bezpečnosti, vrátane Ruska, ktoré je jej stálym členom, jednohlasne prijímala rezolúcie súvisiace teroristickými útokmi 9/11 a s inváziou do Afganistanu a bojom proti terorizmu². Výsledkom bola následná intervencia USA a spojencov NATO priniesla koniec vlády Talibanu na území Afganistanu. Na postavení voči Talibanu sa Rusko v tomto období zhodovalo s USA. Príkladom môže byť Americko-ruská pracovná skupina pre Afganistan, ktorej spolupredseda Richard L. Armitage, námestník ministra zahraničných vecí USA, a V.I. Trubnikov, prvý námestník ministra zahraničných vecí Ruskej federácie. Táto pracovná skupina sa na stretnutí v Moskve 1. novembra 2001 zhodla, „Taliban ako hnutie by nemalo mať miesto v budúcich orgánoch štátnej moci v tejto krajine.“ (U.S. Department of State, 2001)

Vyššie zmienený vzťah Talibanu s Al-Káidou sa stal v roku 2003 jedným z argumentov v rozsudku Najvyššieho súdu Ruskej federácie zameranom na rozšírenie zoznamu teroristických skupín, čo bolo zásadným momentom, ktorý definoval vzťahy Ruska a Talibanu. Okrem stykov s nelegálnymi ozbrojenými skupinami v Čečensku a únose lietadla IL-76 tatarstanskej spoločnosti, poukazuje práve aj na vyššie spomínané prepojenie. Taliban obviňuje z pokusu o získanie moci v štátoch Uzbekistan, Tadžikistan a Kirgizsko a z podpory Usámu bin Ládina

² Jednalo sa hlavne o: Rezolúciu 1368 z 12. septembra 2001, Rezolúciu 1373 z 28. septembra 2001 a hlavne o Rezolúciu 1383 z 20. decembra 2001, ktorá prijala Bezpečnostnú operáciu ISAF pod záštitou OSN (UN. Security Council, 2001)

(BCPФ, 2003). Tento rozsudok prispel k eliminácii vzťahov Ruska a Talibanu, ktoré boli vážne poškodené už dva roky predtým.

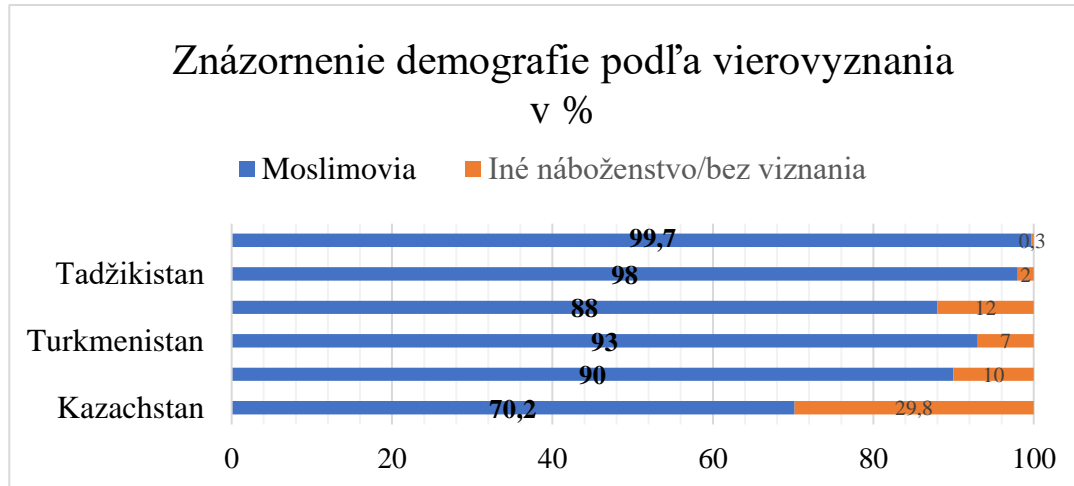
Za prehĺbením už tak zlých vzťahov medzi Ruskom a Talibanom stojí niekoľko faktorov. Prvým bola ruská podpora invázie do Afganistanu a zapojenie vo Vojne proti terorizmu. Druhým, veľmi podstatným, je zaradenie Talibanu na zoznam teroristických skupín v roku 2003, kde Taliban figuruje dones.

1.4. Geopolitické postavenie a realie Afganistanu

Afganistan je hornatá krajina nachádzajúca sa v strednej Ázii. Bezprostredne susedí s Pakistanom, Iránom, Čínou, Turkmenistanom, Uzbekistanom a Tadžikistanom. Práve táto geografická strategická poloha robí Afganistan dôležitý pre Rusko. Rusko sa obáva preliatia nepokojov a islamského terorizmu, prípadne preliatia akýchkoľvek islamských vášní z oblasti blízkeho východu cez Afganistan do spriatelených krajín strednej Ázie, ktoré tvoria nárazníkové pásmo Ruska. Tieto krajiny bývalého Sovietskeho zväzu avšak nie sú etnicky homogénne. Znamená to, že hranice týchto štátov nie sú identické s rozdelením etníc na tomto území. „Sovietsky zväz sa rozpadol na pätnásť krajín. Geografia sa pomstila ideológii Sovietov a na mape sa znovu objavil logický obraz, na ktorom pohoria, rieky, jazerá a moria oddeľujú obývané územia a teda aj odlišnosť jazykov a zvykov tamojších obyvateľov. Výnimkami sú takzvané „stan“ štáty, ako napríklad Tadžikistan, ktorých hranice Stalin osobne nakreslil tak, aby v každom žila nejaká veľká etnická menšina, čo malo tieto štáty oslabovať.“ (Marshall, 2017, s. 25)

Jedným spoločným znakom pre obyvateľstvo týchto štátov a obyvateľov Afganistanu je islam (viď Graf 1). Rusko vidí hrozbu v možnom rozširovaní islamského terorizmu alebo inej forme islamského extrémizmu na územie postsovietskeho priestoru strednej Ázie. „Vlády Strednej Ázie pravdepodobne naďalej poskytujú najlepšie stimuly na nábor potenciálnych islamských radikálov. Zlá životná úroveň, nezamestnanosť (pamätajte: migrujúci robotníci sa vracajú domov zo sankciami zasiahnutého Ruska), korupcia a nespravodlivosť sú problémy, ktorých by sa mohla dotknúť každá protivládna skupina.“ (Pannier, 2014) Príkladom ruského strachu z rozširovania trendov spojených s islamom je invázia vojsk Sovietskeho zväzu v rokoch 1979-1989. Strach z popularity Chomejního myšlienok a možného rozširovania úspešnej revolúcie v Iraku cez Afganistan do oblastí Sovietskeho Zväzu v strednej Ázii s výrazne dominantným moslimským obyvateľstvom, boli jednou z motivácií Sovietskeho zväzu pre inváziu do Afganistanu. Táto revolúcia bola medzi inými aj dôsledkom neúspechu

pan-arabizmu a tak dala priestor rastúcej popularite ideológii, ktorá bola tentokrát založená na islame. To znamená, že aj napriek faktu, že v krajinách strednej Ázie je väčšina moslimov sunitských a nie šiítskych sa Sovietsky zväz obával prípadného rozširovania revolúcie a islamského extrémizmu.

Graf 1: Znázornenie demografie podľa vierovyznania v % (CIA,2022)

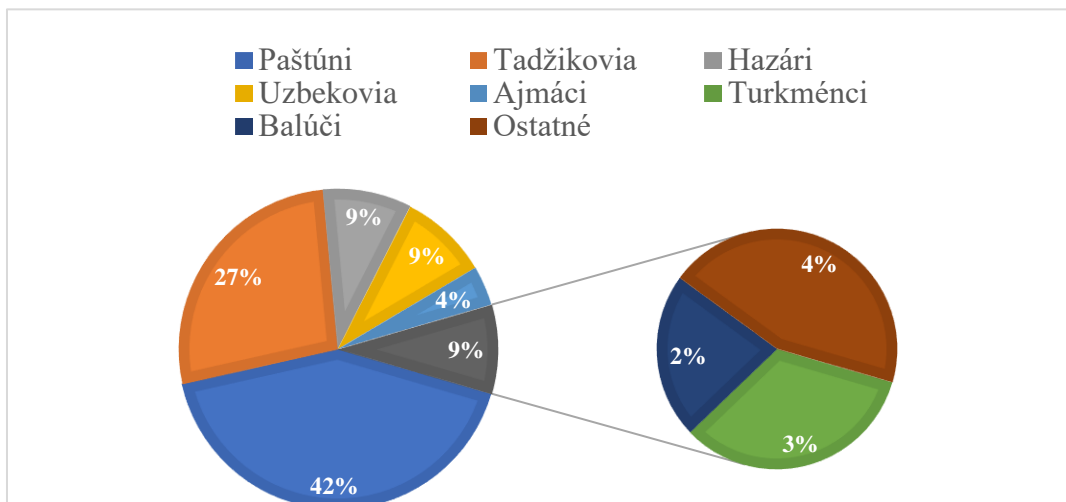
Tento strach pretrváva v Rusku do dnešných dní. Odzrkadľuje aj v jeho zahraničnej politike. „šírenie radikálneho islamu vyvoláva obavy, keďže asi 15 percent zo 142 miliónov obyvateľov Ruska sú moslimovia a niektoré prevažne moslimské regióny v krajine kypia nepokojmi a nezákonnosťou“. (Kotkin, 2016, s. 3) Tento strach je argumentom Ruska, prečo budovalo vzťahy s Talibanom už niekoľko rokov pred odchodom spojencov z Afganistanu. Z pohľadu Ruska sa jedná o výber menšieho zla. Taliban sa na teraz vzdal akéhokoľvek spojenia s Al-Káidou a s rozširovania džihádu v prospech podpory zo strany Ruska, alebo Číny, a uznania ich vlády v Afganistane. Ako je vidieť aj v rozhovore Mehmeta Ozturka s Zamirom Kabulovom (špeciálny vyslanec prezidenta Vladimíra Putina v Afganistane a riaditeľ druhého ázijského odboru ministerstva zahraničných vecí) pre Anadolu Agency: „väčšina, hlavné vedenie, súčasné vedenie a väčšina Talibanu sa teraz – v dôsledku všetkých týchto historických lekcií, ktoré dostali v Afganistane – stali miestnymi silami. Vzdali sa myšlienky globálneho džihádu. Sú našťvaní a ťutujú, že nasledovali Usámu bin Ládina.“ (Ozturk, 2016)

Hlavný dôvod, prečo sa avšak Rusko rozhodlo podporovať Taliban je fakt, že Taliban bojuje proti Islamskému štátu - provincia Chorasán (IS-PK) na území Afganistanu, ktorý predstavuje pre Rusko omnoho väčšiu hrozbu, či už aktuálne, alebo do budúcnosti. „Spomienka na sovietske ťažkosti v Afganistane je stále príliš čerstvá na to, aby Kremel' vážne uvažoval o opätovnej invázii do krajiny, aby tam zničil ISIS; namiesto toho bude naďalej podporovať afgánsku vládu a úsilie Talibanu zničiť skupinu. To však nie je prípad Strednej Ázie, ktorú

Rusko považuje za životne dôležité bezpečnostné nárazníkové pásmo. Ak bude vláda Kazachstanu, Kirgizska alebo Tadžikistanu čeliť veľkej výzve zo strany islamistických extrémistov, Rusko pravdepodobne politicky a vojensky zasiahne, možno na základe mandátu Organizácie Zmluvy o kolektívnej bezpečnosti, aliancie, do ktorej patria všetky štyri štáty.“ (Trenin, 2016, s. 28)

Pohorie Hindúkuš, ktoré zaberá väčšinu územia Afganistanu sa nachádza na hraniciach s Pakistanom, Čínou a zaberá taktiež časť hranice s Tadžikistanom. Práve pohorie Hindúkuš a neho zdanlivá nepreniknuteľnosť sa stala významným faktorom v konfliktoch na území Afganistanu. Jeho ťažko prístupný terén dáva značnú výhodu domácim bojovníkom. „Vďaka rozľahlým planinám Kandaháru a pohoriu Hindúkuš sa žiadna zahraničná invázia do Afganistanu nepodarila a krajina dostala pomenovanie cintorín imperií.“ (Marshall, 2017, s. 24) Okrem bojov počas sovietskej intervencie v Afganistane môžeme túto skutočnosť veľmi dobre pozorovať na bojoch International Security Assistance Force (ISAF), kedy aj dlho po dobytí Afganistanu a následnej pomoci pri nastolení novej vlády stále bojovali s Talibanom práve v horách pohoria Hindúkuš na hraniciach s Pakistanom. V týchto miestach jednotkám ISAF nepomohla ani početná, ani technologická prevaha.

Afganistan je taktiež špecifický pre svoju etnickú nejednotnosť. Práve táto etnická nejednotnosť je jednou z hlavných príčin, prečo je tak zložitá v Afganistane vytvoriť jednotnú vládu, čo vytvára problém pri snahách akéhokoľvek budovania štátu. Na tento problém narazila práve aj intervencia za strany USA a NATO, ktorá sa snažila o „state building“ (budovanie štátu). Ako je vidieť z grafu č. 2 najväčšou etnickou skupinou sú Paštúni, ktorí tvoria cca 42% populácie Afganistanu. Druhou najväčšou etnickou skupinou sú Tadžikovia, ktorí tvoria cca 27%. Treťou najväčšou skupinou sú Hazári a Uzbekovia, ktorí tvoria rovnako 9%, za nimi nasledujú Ajmáci (4%), Turkménci (3%), Balúči (2%) a ďalšie. (Library of Congress, 2005)

Graf 2: Etnické zloženie Afganistanu

(Library of Congress, 2005)

Problematický je aj samotný pojem „Afganec“. Tento pojem historicky pochádza s označenia, ktoré používali perzsky hovoriaci obyvatelia Afganistanu na označenie Paštúnov. (Ch. M. Kieffer, 1982) Toto označenie pre celé obyvateľstvo Afganistanu bolo prijaté v ústave z roku 1977 „v snahe zmierniť nevyhnutné napätie a konflikty etnicky rôznorodého štátu, štát odrádzal od odkazovania na etnický alebo kmeňový pôvod a zakázal používanie osobných mien, ktoré evokujú etnickú skupinu.“ (Ch. M. Kieffer, 1982)

Fakt, že označenie všetkých obyvateľov Afganistanu pochádza z historického označenia len jednej, najväčšej etnickej skupiny na tomto území, ktorá netvorí ani 50% obyvateľstva môže byť z pohľadu ostatných etník problematické, čím sa namiesto zosilnenia pocitu spolunáležitosti môže ešte viac prehĺbiť napätie medzi jednotlivými etnikami a nevôľa spolupracovať na vytvorení fungujúceho štátu s centrálnou mocou. Preto je budovanie štátu zložité, ak nie aj nemožné v prípade, ako je Afganistan, ktorý nemá len rozdielne etniká, ale aj tie samotné etniká sú rozdelené na rôzne kmene, na ktorých čele sú prevažne miestny vodcovia kmeňa/starejší/vojenský vodcovia, ktorí majú obvykle spory aj medzi sebou. Relevancia v kontexte vzťahu medzi Ruskom a Talibanom spočíva v tom, že Rusko potrebuje, aby bol Taliban schopný, po prevzatí moci nad Afganistanom v roku 2021, udržať kontrolu nad týmto etnicky rôznorodým územím a zamedziť tak nepokojom, ktoré by vytvorili ideálne prostredie pre existenciu a rozširovanie teroristických skupín na územia strednej Ázie.

2. Vývoj vzťahu Ruska a Talibanu v období rokov 2015 až 2021

Táto kapitola skúma udalosti v období rokov 2015 až 2021. Jej cieľom je identifikovať kľúčové udalosti, ktoré mali dopad na vývoj vzťahu medzi Ruskom a Talibanom. Jedná sa tak o udalosti, ktoré priniesli zásadnú zmenu vo vzťahoch Ruska a Talibanu. Spoločne s nimi je taktiež zmienená aj rada ďalších, už menej zásadných momentov, ktoré sprevádzali formovanie vzťahu týchto dvoch aktérov. Kapitola tak poskytne nielen identifikáciu kľúčových udalostí, ale taktiež pohľad na chronológiu skúmaného obdobia.

Kapitola je rozdelená do troch podkapitol na základe širšieho kontextu udalostí v Afganistane. Prvá podkapitola sa zaoberá obdobím rokov 2015 až 2016, kedy bol založený IS-PK. Druhá podkapitola sa venuje obdobiu mierových rokovaní ohľadom v tom období ešte stále prebiehajúcich operácií v Afganistane. Na týchto rokovaní sa zúčastňovali obe strany a ich vyvrcholením bola dohoda z Dauha (aj napriek tomu, že sa Rusko na tejto dohode nepodieľalo). Tretia podkapitola sa venuje turbulentnému obdobiu roku 2021, počas ktorého Taliban prevzal moc v Afganistane, v období sťahovania západných spojeneckých vojsk z územia Afganistanu.

2.1. Hrozba rozširovania teroristickej skupiny ISIS do centrálnej Ázie

Rok 2015 stal zásadným vo vzťahu medzi Ruskom a Talibanom hneď na začiatku roka. Týmto obzvlášť dôležitým medzníkom nie len roku 2015, ale celého skúmaného obdobia bolo založenie Islamského štátu - provincia Chorasán (IS-PK), ktorý je pridruženou organizáciou Islamského štátu (ISIS). IS-PK prisahal 10. januára vo videu vernosť al-Baghdadimu, ktorý neskôr prijal ich vernosť a IS-PK sa tak stal oficiálnou pridruženou skupinou ISIS. Vzniku IS-PK predchádzalo oddelenie časti členov od Talibanu (ktorí boli nespokojní so smerovaním a výsledkami Talibanu vo vojne. Cieľom skupiny je prevziať moc v celej strednej a južnej Ázii, a založiť na tomto území kalifát.

Taliban považuje IS-PK od samého založenia tejto organizácie za nepriateľskú. A pre Rusko predstavuje IS-PK bezpečnostnú hrozbu, nakoľko nechce, aby došlo k rozširovaniu IS-PK na územia post sovietskych štátov tvoriacich ruské nárazníkové pásmo. Vznik novej islamskej teroristickej skupiny, ktorá bola ešte radikálnejšia než Taliban predstavoval bezpečnostnú hrozbu pre Rusko a dominantne moslimské postsovietske štáty v strednej Ázii kvôli možného rozšíreniu IS-PK prípadne radikálnych myšlienok, na územia ruského nárazníkového pásma. Zmienka o prebiehajúcich zmenách v tom, ako Rusko vníma Taliban je

napríklad rozhovore v Stanford News z augusta 2015, kde sa píše o zmene postavenia Ruska voči Talibanu: „Pokiaľ ide o otázku ISIS vs. Taliban, samozrejme, z ruskej perspektívy je to otázka menšieho zla.“ (Parker, 2015) Taliban, ako menšie zlo, jeho nepriateľské postavenie voči IS-PK predstavovali pre Rusko ideálny dôvod, prečo začať pracovať na zlepšení vzťahu s Talibanom.

Ruský strach z nebezpečenstva, ktoré podľa Ruska predstavoval IS-PK, avšak nezdieľal západ. The Diplomat dokonca vo svojom článku obvinil Rusko z nafukovania problému IS-PK: „ISIS robí nábor po celom svete, ale ruská rétorika zvyšuje hrozbu ISIS pre tento región mimo realitu.“ (Michel, 2015) Rusko v tomto a nasledujúcom období pravdepodobne vyhodnotilo, že oficiálna afganská vláda nie je dostatočne kompetentná pre boj s IS-PK. Preto sa Rusko rozhodlo, že Taliban predstavuje lepšiu alternatívu, pre Rusko a ruské záujmy na území Afganistanu a strednej Ázie, než afganská vláda v Kábule. Rusko tak vyhodnotilo Taliban ako najmenšie zlo. V októbri 2015 sa pre časopis The Daily Beast vyjadril nemenovaný vyššie postavený člen Talibanu „americký postoj a hrozba zo strany ISIS vedú k zblíženiu záujmov Talibanu a Ruska a v závislosti od vznikajúceho scenára na Blízkom východe nemôžeme vylúčiť ďalšiu spoluprácu.““ (Yousafzai, 2015) Aj napriek povahe tohoto média sa začalo hovoriť o možnej spolupráci medzi Talibanom a Ruskom.

Rusko sa k prípadnej spolupráci vyjadrilo až na konci decembra. Zamir Kabulov, šéf rezortu ruského ministerstva zahraničných vecí a osobitný vyslanec prezidenta Vladimira Putina pre Afganistan sa vyjadril, že „Ruské záujmy v Afganistane sa „objektívne zhodujú“ so záujmami hnutia Taliban v boji proti Islamskému štátu“ a potvrdil, že „Rusko vytvorilo komunikačné kanály na výmenu informácií s Talibanom“ (Solovyov, Winning, 2015) Na túto tému sa taktiež vyjadrila aj hovorkyňa ruského ministerstva zahraničia Maria Zacharovová, ktorá túto informáciu potvrdila a upresnila: „kontakt medzi Moskvou a afganským Talibanom zahŕňa iba zdieľanie spravodajských informácií a výmenu informácií o boji proti ISIS.“ (Todd, 2015) Taliban avšak následne akúkoľvek spoluprácu sa svojej webovej stránke poprel: „V boji s takzvaným Islamským štátom nepotrebujeme žiadnu pomoc. Žiadne kontakty v tomto smere neudržíme, žiadnu diskusiu s nikým nevedieme,“. (RFE/RL, 2015) Chaos o tom, či Rusko jednalo s Talibanom a či mu poskytovalo informácie pre boj s IS-PK pokračoval až do posledných dní roku 2015, kedy sa 27. decembra vyjadril hovorca Talibanu pre Al-Jazeera „Máme rozhovory (s Ruskom), ale nie o boji proti IS-PK. Chceme, aby cudzie sily z našej krajiny odišli, o tom momentálne jednáme.“ v tomto vyjadrení Taliban taktiež poprel, že by im Rusko poskytovalo informácie pre boj s IS-PK. (Quazi, 2015) Problémom u vyjadrení Talibanu je ich tendencia popierať to, čo by mohlo ohroziť postavenie a silu navonok.

Snahy USA o jednania s Talibanom o mieri v Afganistane sa odohrávali už v roku 2016. Snaha USA sa avšak stretla s ruským odmietnutím účasti na týchto mierových rokovaniach. Kabulov sa na túto tému vyjadril v ruskej štátnej televízii, kde povedal, že Moskva nemala záujem pripojiť sa k americkému úsiliu o urovnanie mieru prostredníctvom rozhovorov s Talibanom. „Nepripojíme sa k zbytočným udalostiam a už sme to Američanom povedali.“. (Mashal & Kramer, 2016) Aj napriek tomu, že Rusko v tomto období odmietalo účasť na mierových rokovaniach organizovaných USA s Talibanom, poukazuje ochota USA jednať s Talibanom o mieri na túžbu Západu vyriešiť dlhotrvajúci konflikt na území Afganistanu.

Ďalší vývoj v postavení Ruska voči Talibanu nastal v roku 2016, keď Rusko darovalo afganskej vláde 10 000 kusov sovietskych útočných pušiek AK-47, čím podporilo druhú stranu konfliktu. Afganský poradca pre národnú bezpečnosť Mohammad Hanif Atmar sa po prijatí útočných pušiek od Ruska vyjadril: „Tento dôležitý dar pochádza od dôležitého priateľa Afganistanu v kritickom období pre Afganistan a región... Terorizmus je náš spoločný nepriateľ“. (Putz, 2016) Kontinuitu s rokom 2015 možno v tomto prípade vidieť v ruskom upozorňovaní na boj proti teroristickým organizáciám.

Téma teroristických organizácií v Afganistane a ich hrozba pre Rusko sa dostala opäť do popredia, keď Kabulov upozornil na rastúcu silu IS-PK v Afganistane. K tej sa sa vyjadril aj šéf Organizácie zmluvy o kolektívnej bezpečnosti (ODKB) Nikolaj Bordjuža: „podľa niektorých údajov je tam dnes okolo 10 000 militantov ISIS, hoci pred rokom ich bolo len niekoľko stoviek. Väčšina pochádza prirodzene z vytláčenia zo Sýrie a Iraku do Afganistanu. Toto je pre nás vážna hrozba“ a Kabulov ďalej dodal: „Afganská pobočka ISIS sa rozhodne špecializuje na Strednú Áziu, Ruština je dokonca jedným z ich pracovných jazykov. Cvičia sa proti Strednej Ázii a Rusku“. (Michel, 2016) Tieto čísla považoval západ za extrémne nafúknuté a nereálne, čo sa nedá vylúčiť, nakoľko žiadne argumenty, ani výskumy k týmto číslam neboli predložené, či už Kabulovom, alebo Bordjužavom.

Momentom, kedy Rusko úplne zmenilo rétoriku ohľadom vzťahu k Talibanu bola jeseň 2016. V septembri tohto roku zastúpil miesto ministra zahraničných vecí dostal Oleg Syrmolotov, zodpovedný za boj proti terorizmu. Kým dovtedy Rusko priznávalo, že je minimálne v kontakte s Talibanom za účelom boja proti IS-PK, 30. septembra 2016 sa na tému priateľstva, spolupráce, alebo kontaktov medzi Ruskom a Talibanom zastupujúci minister zahraničných vecí vyjadril: „Toto je teroristická skupina, ktorá je na sankčnom zozname OSN. Preto nemáme žiadne kontakty s Talibanom. Máme len komunikačný kanál o humanitárnych otázkach týkajúcich sa ľudských práv a rukojemníkov. Nie viac ako to.“ (Topychkanov, 2017) Jednalo sa o kompletne otočenie doterajšej rétoriky Ruska na adresu Talibanu od roku

2015. V kombinácii s darovaním starých sovietskych pušiek afganskej vláde išlo teda o najnižší bod vzťahu medzi Ruskom a Talibanom od vzniku IS-PK v roku 2015.

Koniec roka 2016 priniesol opäť ďalší obrat vo vzťahu medzi Ruskom a Talibanom. 8. decembra vyšla v spravodajskej divízií Reuters správa o rusko-talibských vzťahoch s názvom: „Ties between Russia and the Taliban worry Afghan, U.S. officials“. V tejto správe sa objavilo viacero pohľadov a vysvetlení vzťahu medzi Ruskom a Talibanom. „Lídri v Kábule tvrdia, že ruská podpora afganskému Talibanu sa zatiaľ zdá byť prevažne politická. Ale séria nedávnych stretnutí, ktoré sa ich konali v Moskve a Tadžikistane, znervóznila predstaviteľov afganskej spravodajskej služby a obrany z priamejšej podpory vrátane zbraní alebo financovania... Vyššie postavený afganský bezpečnostný predstaviteľ označil ruskú podporu Talibanu za nebezpečný nový trend.“ ďalej sa k tejto téme v článku vyjadruje Alexander Mantyckij, ruský veľvyslanec v Kábule: „kontakty jeho vlády s povstaleckou skupinou sú zamerané na zaistenie bezpečnosti ruských občanov a na podporu mierových rokovaní. „Nemáme intenzívne kontakty s Talibanom,“ a dodal, že Rusko uprednostňuje vyjednaný mier v Afganistane, ku ktorému by mohlo dôjsť len pestovaním kontaktov so všetkými hráčmi vrátane Talibanu. ... uviedol, že vyhlásenia amerických a afganských predstaviteľov boli snahou odvrátiť pozornosť od zhoršujúceho sa konfliktu.“ V článku autori taktiež poukazujú na zdroje Talibanu a afganskej vlády, ktoré poukazujú na niekoľko stretnutí medzi predstaviteľmi Talibanu a Ruska v Tadžikistane a Moskve. (Shalizi & Smith, 2016) Toto je prvý moment, kedy Rusko prvýkrát používa argument mierových jednaní pre opodstatnenie vzťahu s Talibanom. Taktiež ide aj o zvrát oproti predošlému vyjadreniu zo septembra, kedy Rusko kompletne poprelo kontakt s Talibanom.

Koniec roka 2016 sa niesol v duchu potreby mierových rokovaní s účasťou Talibanu za cieľom zníženia bezpečnostného rizika IS-PK pre významných aktérov v regióne. 27. decembra sa v Moskve odohralo tretie stretnutie krajín ohľadom hrozby IS-PK, Talibanu a situácie v Afganistane. Krajínami, ktoré sa zúčastnili na tomto stretnutí boli okrem Ruska, Čína a Pakistan. Po stretnutí sa vyjadrila hovorkyňa ruského ministerstva zahraničných vecí: „(Tieto tri krajiny) vyjadrili osobitné znepokojenie nad rastúcou aktivitou extrémistických skupín vrátane afganskej vetvy IS v krajine,“ taktiež upozornila, že všetky tri krajiny súhlasili, že do budúcnosti bude potrebný „flexibilný prístup k odstráneniu určitých osôb zo sankčných zoznamov v rámci úsilia o podporu mierového dialógu medzi Kábulom a hnutím Taliban,“. Predstavitelia afganskej vlády toto stretnutie a jeho agendu „riešiť problémy v Afganistane“ bez afganskej vlády označili za neproduktívne, nakoľko „Diskusia o situácii v Afganistane, aj

keď dobre mienená, bez Afgancov nemôže pomôcť reálnej situácii a tiež vyvoláva vážne otázky o účele takýchto stretnutí“ (Hobson et al., Osborn, 2016)

Pred začiatkom roka 2017 sa taktiež stihol vyjadriť Z. Kabulov na tému Talibanu v rozhovore k výročiu ruskej invázie do Afganistanu pre Anadolu Agency. Rozhovor sa do veľkej miery zaoberal históriou medzi Ruskom a Afganistanom. V tomto rozhovore povedal Z. Kabulov mnoho myšlienok hodných spomenutia, avšak pre ciele tejto práce sú podstatné nasledovné: „súčasnú vedenie a väčšina Talibanu sa teraz – v dôsledku všetkých týchto historických lekcií, ktoré dostali v Afganistane – stali miestnymi silami. vzdali sa myšlienky globálneho džihádu. Sú našťvaní a ľutujú, že nasledovali Usámu bin Ládina“, ďalej: „Medzi Talibanom a afganskou vládou by mal byť mier. O to by sme mali byť požiadaní podľa medzinárodného práva a zásad zahraničnej politiky Ruskej federácie. Obe strany by nás mali požiadať: "Prosím, zorganizujte takúto konferenciu, chceme uzavrieť mier pod vašou záštitou." Zatiaľ sme takúto požiadavku nedostali.“, v rozhovore taktiež odpovedal na otázku, že či má Rusko mierový plán pre Afganistan. Odpoveďou, ktorú poskytol Z. Kabulov, bolo nie, avšak sa ďalšiu časť otázky o organizovaní konferencií ohľadom mieru v Afganistane, neodpovedal. (Ozturk, 2016)

Kľúčovým medzníkom vo vývoji vzťahu medzi Ruskom a Talibanom bolo založenie IS-PK v roku 2015. Ruské obavy z možného rozširovania tejto teroristickej skupiny do spostozietského priestoru strednej Ázie predstavovalo bezpečnostnú hrozbu pre Rusko. Kombinácia ruskej potreby riešiť túto bezpečnostnú hrozbu, v spojení so zdieľaným nepriateľským postojom Ruska a Talibanu voči IS-PK, vytvoril podmienky vhodné pre začiatok zlepšovania vzťahov medzi Ruskom a Talibanom. Kým od založenia IS-PK v roku 2015 bola vo vzťahu Ruska a Talibanu dominantná téma bezpečnosti a hrozby zo strany IS-PK, v roku 2016 sa postupne dostáva popredia potreba mierových rokovaní za prítomnosti Talibanu. Táto zmena sa ďalej prehĺbila v roku 2017.

2.2. Obdobie mierových rokovaní

Na začiatku roku 2017 pokračovalo Rusko vo svojej roli organizátora medzinárodných rozhovorov s názvom Moskovský formát. Kľúčovým medzníkom bol Moskovský formát vo februári roku 2017. Toto bolo prvé stretnutie organizované Ruskom, na ktorom sa zúčastnili aj oficiálni zástupcovia afganskej vlády. Ashraf Haidari, generálny riaditeľ ministerstva zahraničných vecí pre politiku a stratégiu Afganistanu komentoval účasť zástupcov afganskej vlády na rozhovoroch organizovaných Ruskom, ktoré bolo v posledných rokoch obviňované

z blízkých kontaktov s Talibanom, takto: „Rusi dodali, že udržiavajú kontakty s Talibanom len kvôli ich obavám a so zámerom podporiť afganskú vládu v potenciálnych mierových rozhovoroch. ... ubezpečili afganskú vládu, že neurobia nič, pokiaľ ide o to, že nás obídu a postavia na vedľajšiu koľaj a budú hovoriť s Talibanom, vďaka, že to nebude slúžiť ich vlastným dlhodobým záujmom v regióne.“ (The Wire, 2017) Rusko sa pre The Wire taktiež rozhodlo k tejto otázke vyjadriť: „Ruská federácia dala jasne najavo, že je proti Talibanu a že podporuje vládu Afganistanu. Že za legitímneho zástupcu afganského ľudu považujú vládu Afganistanu, nie Taliban“ (The Wire, 2017) Výsledkom stretnutia bola tlačová správa, ktorú vydalo ruské ministerstvo zahraničných vecí. V tej píše: „Účastníci sa dohodli, že zintenzívnia úsilie na podporu vnútroafganského mierového procesu pri zachovaní vedúcej úlohy Kábulu a dodržiavaní predtým dohodnutých zásad integrácie ozbrojenej opozície do mierového spoložitia“ (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2017)

Tlačová správa ruského ministerstva zahraničných vecí ukazovala vôľu všetkých zúčastnených štátov, vrátane Ruska podieľať sa na snahách o mierové riešenie situácie v Afganistane. Ruské vyjadrenie, že za legitímneho zástupcu afganského ľudu považuje vládu Afganistanu a ubezpečenie zástupcov Afganistanu, že Rusko udržiava kontakt s Talibanom len so zámerom podpory afganskej vlády a pre potenciálne budúce mierové rokovania je možné do istej miery vidieť ako snahu Ruska hrať na dve strany. Vo vzťahu medzi Ruskom a Talibanom je viditeľný posun. Kým do tohto stretnutia Rusko buď kontakt s Talibanom odmietal, alebo ho priznal, s primárnym zámerom zaistenia bezpečnosti ruských občanov, na tomto februárovom stretnutí sa práve mierové rokovania stávajú primárnym argumentom Ruska pre kontakt s Talibanom.

Vzťah medzi Ruskom a Talibanom bol daný do pozornosti opäť v marci 2017, keď USA obvinili Rusko zo zásobovania a pomáhania Talibanu. Konkrétne išlo o vyjadrenie generála Curtisa Scaparrottiho, ktorý v tom čase pôsobil na pozícii najvyššieho veliteľa spojeneckých síl NATO v Európe (SACEUR). Curtis Scaparrotti sa na vypočúvaní výboru pre ozbrojené sily Senátu USA vyjadril: „Nedávno som videl vplyv Ruska – zvýšený vplyv, pokiaľ ide o združovanie a možno aj zásobovanie Taliban“ (Stewart & Ali, 2017) Toto tvrdenie avšak nepodložil žiadnymi dôkazmi. Rusko tvrdenie Curtisa Scaparrottiho poprelo a dmietlo, že „by poskytli pomoc Talibanu, ktorý bojuje o veľké územia a spôsobuje ťažké straty, a tvrdia, že cieľom ich obmedzených kontaktov je priviesť skupinu k rokovaciemu stolu.“ (Stewart & Ali, 2017) Kým Rusko pokračovalo v rétorike snahy dostať obe strany za rokovací stôl, Taliban v reakcii na obvinenie, že ich Rusko zásobuje uviedol pre tlačovú agentúru Reuters: „skupina má významné kontakty s Moskvou prinajmenšom od roku 2007, no dodali, že ruská

angažovanosť nepresahuje rámec „morálnej a politickej podpory““. (Stewart & Ali, 2017) Taliban sa taktiež vyjadril, že „Vzťahy medzi Moskvou a Talibanom sa však za posledné tri roky výrazne zlepšili, najmä od založenia takzvanej skupiny „IS Chorasán“ v Afganistane v januári 2015.“ (Azami, 2018a) Tieto vyjadrenia Talibanu boli podstatné nakoľko sa jednalo o prvé definitívne potvrdenie zo strany Talibanu, že má kontakty s Ruskom. Rusko tvrdenia Talibanu nevyvrátilo.

Afganská vláda v Kábule na konci marca 2017 kontrolovala len okolo 60% územia Afganistanu. (Stewart & Ali, 2017) Z tohto vývoja udalostí sa dá predpokladať, že Rusko začalo postupom času uprednostňovať Taliban, ktorý je stále vnímaný ako teroristická organizácia, nad vládou v Kábule, ktorá bola podporovaná zo strany USA. Tomuto odpovedá aj vyjadrenie Z. Kabulova (taktiež z marca 2017), kde tvrdí, že „požiadavka Talibanu na stiahnutie zahraničných jednotiek z Afganistanu bola "oprávnená" a kritizoval dlhodobú prítomnosť síl USA a NATO v krajine.“. (Meyer, 2017)

Ďalším krokom ruskej diplomacie bolo usporiadanie ďalšej väčšej mierovej konferencie v snahe udržať si štatút „mediátora“ a upevniť svoj vplyv na vývoj v Afganistane. Nutnosť pokračovať v mierových procesoch v Afganistane vnímalo Rusko najmä z bezpečnostného hľadiska. Rusko argumentovalo tým, že pokračujúce nepriateľstvo medzi stranami konfliktu a s tým súvisiaca zlá bezpečnostná situácia môže byť využitá militantmi z IS-PK na rozšírenie vplyvu a preniknutie do susedných krajín strednej Ázie. (Gul, 2017) Rozšírenie IS-PK do strednej Ázie je pre Rusko obrovská hrozba nie len preto, že na území týchto krajín žijú hlavne moslimovia, ale aj preto, že Rusko nechce, aby bolo jeho nárazníkové pásmo akokoľvek destabilizované, to by totiž ohrozilo nielen Ruské záujmy v oblasti, ale aj Rusko samotné, ktoré má tiež značnú časť populácie islamského vierovyznania. Aj napriek ruskej argumentácii sa Taliban odmietol zúčastniť tejto mierovej konferencie. Svoje rozhodnutie nezúčastniť sa odôvodnil hovorca Talibanu Zabihulláh Mudžáhid pre Voice of America: „,,Tieto rokovania (v Moskve) nemôžeme nazvať dialógom o obnovení mieru v Afganistane. Toto stretnutie vychádza z politických programov krajín, ktoré ho organizujú. V skutočnosti to s nami nemá nič spoločné a ani to nepodporujeme,“ (Gul, 2017) Rokovania v Moskve sa nakoniec podľa vyjadrenia ruského ministerstva zahraničných vecí zúčastnili zástupcovia Afganistanu, Pakistanu, Indie, Iránu, Číny a taktiež sa prvýkrát zúčastnili aj zástupcovia post-sovietskych krajín strednej Ázie. Výsledkom rokovania bola podľa tej istej správy ruského ministerstva zahraničných vecí výzva pre Taliban, aby prestal bojovať a nadviazal priamy dialóg s vládou v Kábule. (Bushuev & Saifullah, 2017)

Téma spolupráce medzi Ruskom a Talibanom sa dostala opäť do povedomia v októbri 2017. V tomto období Taliban zvýšil počet a intenzitu útokov na území Afganistanu. V reakcii na to Afganská vláda v Kábule poslala do týchto miest svoju armádu. Veliteľ brigády generál Mohammad Naser Hedayat sa v rozhovore pre miestnu televíziu vyjadril: „Do afganskej vojny je zapojených veľa veľkých krajín. Môžeme menovať Rusko, ktoré sa aktívne mieša vo Farah, a zhabali sme zbrane ruskej výroby vrátane ostreľovacích ďalekohľadov pre nočné videnie.“ (Rasmussen, 2017) K otázke ruských dodávok zbraní pre Taliban sa vyjadril taktiež Javid Faisal, hovorca vládneho generálneho riaditeľa Abdullaha Abdullaha „Vláda má správy o povstalcoch, ktorí používajú ruské zbrane na severe a západe krajiny a v južnej provincii Uruzgan.“ Upozornil avšak ale na nedostatok informácií, ktoré mala k dispozícii vláda v Kábule k dispozícii. (Rasmussen, 2017) Ďalším problémom je, že niektoré zbrane ruskej výroby sú tak rozšírené, že sa len čisto na základe ich prítomnosti nedá hneď obviniť Rusko z vyzbrojovania.

Na začiatku roku 2018 vydala BBC informáciu, že Taliban bol na prelome roku 2017 a 2018 otvorene aktívny na 70% územia Afganistanu. Taktiež zistili, že Taliban kontroloval, alebo ohrozoval omnoho viac územia, než bezprostredne po odchode bojových jednotiek v roku 2014. (Sharifi & Adamou, 2018) Takéto postavenie robilo z Talibanu ešte silnejšieho hráča.

V prvej polovici roku 2018 sa dostali na verejnosť obvinenia voči Rusku zo zbrojenia Talibanu. ³Na tento problém poukazovala už v októbri 2017 afganská vláda. Problém bol avšak v nedostatku informácii.

Taliban odmietol, že by dostali akúkoľvek vojenskú pomoc od ktorejkoľvek krajiny. (Azami, 2018a) Rusko odmietlo dodávanie zbraní, alebo finančných prostriedkov Talibanu. Rusko potvrdilo jedine, že vedie rozhovory s Talibanom na základe spoločného nepriateľstva voči IS-PK, ktorý sa snaží vytvoriť základňu na severovýchode Afganistanu. (Rowlatt, 2018) Ruská ambasáda v Kábule taktiež odmietla akékoľvek podozrenia a označila ich za „ničím nepodložené ničivé klebety“. V článku BBC sa taktiež ďalej píše, že niektorí členovia Talibanu očakávali, že zlepšujúce sa vzťahy medzi Talibanom a Ruskom by mohli Talibanu priniesť sofistikovanejšie zbrane darované Ruskom. Rusko avšak k tomuto kroku nepristúpilo a to z dvoch dôvodov. Prvým je ľahké vystopovanie týchto zbraní do Ruska a druhým boli rusko-

³ V marci 2018 to bol generál John Nicholson, kto v rozhovore pre BBC obvinil Rusko z destabilizácie Afganistanu cez zbrojenie Talibanu. „Na toto veliteľstvo sme si nechali priviesť zbrane a dali nám ich afganskí vodcovia a povedali, že to dali Rusi Talibanu. Vieme, že sú do toho zapletení Rusi. Rusko uskutočnilo sériu cvičení na afganskej hranici s Tadžikistanom. Sú to protiteroristické cvičenia ... ale ruské vzory správania sme už videli: prinesú veľké množstvo vybavenia a časť z neho nechávajú za sebou. ... potom sú prepašované cez hranice a dodané k Talibanu.“ (Rowlatt, 2018)

americké vzťahy, ktoré v tomto období “nie sú dostatočne zlé na to, aby na to malo Rusko dôvod. (Azami, 2018a)

Zamir Kabulov sa v júli 2018 vyjadril na adresu Talibanu v rozhovore pre Kommersant daily. V rozhovore Z. Kabulov upozorňuje na dôležitosť a silu Talibanu v Afganistane. Tvrdí, že Taliban kontroluje viac než polovicu územia Afganistanu a „je veľmi integrovaný do vojenského a politického života Afganistanu“. Taktiež tvrdí, že Taliban si zakladá „paralelné mocenské orgány vrátane súdneho systému, v ktorý majú Afganci väčšiu dôveru ako v ten oficiálny“. (TASS, 2018) Práve to je jedným z dôvodov, prečo Rusko chcelo, aby sa Taliban zúčastnil Moskovského formátu, ktorý Rusko plánovalo na konci leta 2018. Problém avšak podľa Z. Kabulova spočíval v tom, že Taliban považoval vládu v Kábule za nelegitímnu a dosadenú USA a preto s ňou odmietal viesť rozhovory, ale prejavil ochotu v budúcnosti rokovať oddelene s USA. (TASS, 2018) Moskovský formát sa na konci leta nekonal. Jedným z dôvodov bola žiadosť afganskej vlády, o zrušenie summitu. Podľa afganskej vlády by totiž Moskovský formát s Talibanom skomplikoval mierový proces, ktorý podporuje USA, nakoľko Rusko pozvalo vysoko postavených afganských politikov, ktorí nie sú súčasťou afganskej vlády, čím ju obišla. (Jain, 2018)

Prvý obrovský zlom v mierových jednaniach nastal na začiatku novembra 2018, kedy sa Taliban prvýkrát zúčastnil Moskovského formátu. Na toto stretnutie prišli zástupcovia Talibanu a členovia afganskej vysokej mierovej rady. Títo členovia nepatria priamo do afganskej vlády a tým pádom ju nereprezentovali. Na tomto stretnutí sa Taliban s členmi afganskej vysokej mierovej rady dohadoval na priamych stretnutiach v budúcnosti. Toto jednanie Moskovského formátu neprinieslo žiadne významné závery, avšak malo obrovský dopad na Ruské postavenie v Afganistane. Ako píše vo svojom článku Dawood Azami: „Stretnutie v Moskve zdôrazňuje návrat Ruska do diplomatického popredia v afganských záležitostiach.“ (Azami, 2018b)

Prvou významnou udalosťou vo vzťahu medzi Ruskom a Talibanom v roku 2019 boli mierové rozhovory, nesúce názov „Vnútroafganský dialóg“. Vnútroafganský prebehol medzi predstaviteľmi Talibanu a vysoko postavenými opozičnými afganskými politikmi v Moskve. Vnútroafganský dialóg sa stal kontroverzným ešte skôr než začal, nakoľko „afganská vláda reagovala veľmi negatívne a označila vnútroafganský dialóg za pokus „získať moc“ a „nie v záujme Afganistanu“.“ (Carroll, 2019) Rusko sa od týchto mierových rozhovorov dištancovalo a tvrdilo, že organizáciu vnútroafganského dialógu má celú na starosti skupina afganských utečencov s názvom Rada pre afganskú komunitu, ktorá má zhodou okolností sídlo v Moskve. Rusko sa snažilo presvedčiť hlavne afganskú vládu, že s týmito mierovými rozhovormi nemá

nič spoločné, ale ako správne poukazuje Oliver Carroll vo svojom článku pre The Independent „Podujatie tohto typu by sa však len ťažko mohlo uskutočniť bez organizačnej, vízovej a bezpečnostnej podpory ruských úradov. Pre predstaviteľov Talibanu by bolo ťažké prejsť pasovou kontrolou vzhľadom na skutočnosť, že ich skupina zostáva na zozname teroristických organizácií. Tento konkrétny detail bol v ruských médiách umocnený do absurdity, ktoré sú stále povinné odvolávať sa na „zakázaný“ status Talibanu, keď informujú o pozvaní do Moskvy.“ (Carroll, 2019) Z toho dôvodu je veľmi nepravdepodobné, že by Rusko nebolo aspoň minimálne zainteresované vo februárovom vnútroafgánskom dialógu.

V tom čase, už prebiehajú rokovania medzi Talibanom a USA v Dauhe. Maria Zacharovová, hovorkyňa ruského ministerstva zahraničných vecí sa v januári 2019 vyjadrila, že Rusko víta snahy USA o mierové rokovania, ale „pokusy osobitného mierového vyslanca USA Zalmaya Khalilzada presvedčiť Taliban, aby rokovali s kábulskou vládou, zlyhali.“ (Sediqi & Jain, 2019) Toto vyjadrenie poukazuje na neúspechy USA, ktoré kontrastujú s úspechom Ruska, ktorému sa na rozdiel od USA podarilo dostať Taliban na rokovania s politikmi z Kábulu. Treba však pripomenúť, že nešlo o zástupcov vlády, ako takej. Tento úspech Ruska a jeho rastúce postavenie v Afganistane nebolo avšak prekvapením, nakoľko Rusko od roku 2015 intenzívne budovalo vzťahy s Talibanom. Taliban a Rusko okrem negatívneho postavenia voči USA taktiež spája aj nepriateľstvo s IS-PK, ktoré predstavuje pre Rusko bezpečnostnú hrozbu.

Bezpečnostná hrozba zo strany IS-PK sa dostala opäť do popredia na konci mája 2019, kedy Alexander Bortnikov, riaditeľ FSB na návšteve v Tadžikistane uviedol, že na severe Afganistanu pri hraniach s Tadžikistanom sa zhromažďujú bojovníci IS-PK, ktorých počet podľa ruských odhadov bol 5 000. Podľa čísel, ktoré malo USA počet týchto bojovníkov nemal presahovať 2 000. (Warsaw Institute, 2019) Prečo Rusko nafúklo tieto čísla? Rusko využívalo tieto nafúknuté čísla bojovníkov IS-PK na severe Afganistanu, ako nástroj na strašenie štátov strednej Ázie, ktoré následne spolupracovali s Ruskom ešte bližšie v snahe zabezpečiť svoju bezpečnosť. (Warsaw Institute, 2019)

Druhý vnútroafgánsky dialóg sa odohral pri príležitosti stého výročia vzťahov medzi Ruskom a Afganistanom na konci mája v Moskve. Na tomto vnútroafgánskom dialógu sa zúčastnilo 14 zástupcov Talibanu, vedených zástupcom vodcu Talibanu Mullahom Abdul Ghanim Baradarom, Hamíd Karzaj (bývalý afganský prezident), Mohammad Latif Bahand (afganský veľvyslanec v Rusku), Mohammad Karim Khalili, (predseda oficiálnej afganskej vysokej mierovej rady), Hanif Atmar (bývalý poradca pre afganskú národnú bezpečnosť a zároveň prezidentský kandidát vo voľbách v roku 2019) a ďalší afganskí diplomati. Na rozdiel

od februárového vnútroafgánskeho dialógu sa toho v máji zúčastnilo aj Rusko vedené ministrom zahraničných vecí Sergejom Lavrovom, ktorý hneď vo svojom úvodnom prejave vyzval na úplné stiahnutie zahraničných síl z krajiny. „Vyzývame všetky afganské strany, aby čo najskôr začali rozhovory so zapojením širokého spektra sociálnych a politických síl... Rusko je presvedčené, že neexistuje vojenské riešenie konfliktu v Afganistane. Jediný možný spôsob... je dosiahnuť mier politickými a diplomatickými prostriedkami.“ (RFE/RL, 2019) Výsledkom vnútroafgánskeho dialógu bol podľa slov Mullaha Abdul Ghani Baradara závävok prítomných k mieru, ale „verí, že v prvom rade treba odstrániť prekážku na ceste k mieru, čo znamená ukončenie okupácie Afganistanu“. (RFE/RL, 2019) Okrem stretnutí vnútroafgánskeho dialógu v Moskve prebehlo taktiež uzavreté stretnutie medzi zástupcami Ruska a Talibanu a ktorom informoval hovorca Talibanu Zabihullah Mujahid: „Delegácia Islamského emirátu (Taliban) bude mať tiež zatvorené stretnutia s vysokými predstaviteľmi Ruskej federácie,“ (Gul, 2019) Výsledky tohoto uzavretého stretnutia nie sú známe.

Ďalšie stretnutie medzi Ruskom a Talibanom sa odohralo v polovici septembra 2019 v reakcii sa náhle zrušenie mierových rokovaní medzi USA a Talibanom zo strany amerického prezidenta Donalda J. Trumpa po teroristickom útoku, ku ktorému sa priznal Taliban. Tento teroristický útok sa odohral 6.9.2019 v Kábule a zabil 12 ľudí, vrátane jedného amerického vojaka. Taliban preto oslovil regionálnych hráčov s oficiálnym cieľom (prezentovaným vysoko postaveným vodcom Talibanu v Katare) „informovať lídrov týchto krajín o mierových rozhovoroch a rozhodnutí prezidenta Trumpa odvolať mierový proces v čase, keď obe strany vyriešili všetky nedoriešené otázky a chystali sa podpísať mierovú dohodu,“. Iný vodca Talibanu, anonymne uviedol pre The Guardian, že „účelom návštev nie je pokúsiť sa oživiť rokovania s USA, ale posúdiť regionálnu podporu pre ich prinútenie opustiť Afganistan.“ (The Guardian, 2019) Rusko využilo možnosť ponúknutú Talibanom a zorganizovalo stretnutie s predstaviteľmi Talibanu v Moskve. Toto stretnutie viedol Z. Kabulov a na stretnutí sa Rusko vyjadrilo, že vníma mierové rokovania medzi Talibanom a USA ako „dôležitý krok“ a dúfa, že sú len pozastavené a nie „mŕtve“. (Teslova, 2019) Taliban na tomto stretnutí taktiež vyjadril ochotu ďalej rokovať s USA. (The Guardian, 2019)

V roku 2020 sa opäť naštartovali mierové rokovania medzi Talibanom a USA, ktoré priniesli jeden z najvýznamnejších momentov celej vojny v Afganistane, a to podpísanie dohody z Dauhá, celým názvom: „Dohoda o nastolení mieru v Afganistane medzi Islamským emirátom Afganistan, ktorý USA neuznávajú ako štát a ktorý je známy ako Taliban, a Spojenými štátmi americkými“. Táto dohoda bola podpísaná 29. februára v Katare medzi predstaviteľmi Talibanu a USA. (U.S. Department of State, 2020a) Dohoda z Dauhy

predstavovala prvý priamy krok k ukončeniu vojenského angažmá členských štátov NATO, pod vedením USA, na území Afganistanu. V tejto dohode sa USA zaviazalo k stiahnutiu cudzích síl a zníženiu počtu svojich vojakov do 135 dní na 8 600 s tým, že ak Taliban dodrží svoju časť dohody do 14 mesiacov potom opustia Afganistan aj všetky ostatné americké a zahraničné jednotky. Taliban sa v dohode zaviazal k tomu, že od marca 2020 začne rokovať s afganskou vládou a že Taliban ani žiadna iná teroristická organizácia nevyužije Afganistan na ohrozenie bezpečnosti USA, ani žiadneho iného štátu, čím narážali na vzťah Talibanu a Al-Káidy pred inváziou USA a NATO po teroristických útokoch 9/11. Obe strany sa zároveň zaviazali k dočasnému prímeriu s tým, že trvalé prímerie medzi Talibanom, afganskou vládou a USA má byť vyjednané počas rokovaní Talibanu s afganskou vládou. (U.S. Department of State, 2020a) USA a Rusko vydali 6. marca (v reakcii na podpis dohody v Dauhy) spoločné vyhlásenie, ktoré má 12 bodov, v ktorých vítajú túto dohodu, prejavujú ochotu rokovať so všetkými stranami konfliktu s cieľom ukončiť vojnu tak, aby sa stabilizoval región a jeho bezpečnostná situácia, upozorňujú na nutnosť vnútroafganského urovnania pomocou rokovania, opätovne neuznávajú existenciu Islamského emirátu Afganistan, vítajú zapojenie Talibanu v mierových jednaniach a ďalšie. (U.S. Department of State, 2020b)

V júni 2020 prišiel The New York Times s obvinením, že Rusko sa snažilo cez jednotky ruskej vojenskej spravodajskej služby G.R.U. ponúkať odmeny bojovníkom Talibanu za zabitie spojeneckých cieľov na území Afganistanu so zameraním na jednotky USA⁴. (Savage et al., 2020) Vtedajší prezident USA Donald J. Trump na Twitteri odmietol, že by bol informovaný o takýchto činoch Ruska, označil The New York Times za Fake News a dodal, že nikto nebol voči Rusku tvrdší, než jeho administratíva. (Teslova, 2020)

Rusko odmietlo, že by sa také niečo dialo. Z. Kabulov sa k tejto téme vyjadril: „Okolo vyslovených falošných správ sa vytvára príliš veľký humbuk, ktorý dokonca Trump a jeho administratíva popreli. Považujem za hanebné, že trávime priveľa času komentovaním nehorázných klamstiev. Je jasné, že v USA sú sily, ktoré nechcú opustiť Afganistan, ktoré chcú ospravedlniť svoje zlyhanie. O tom to celé je“ (Teslova, 2020) Taliban toto tvrdenie taktiež odmietol. Taliban od podpisu dohody z Dauhy dodržiaval prímerie a žiadne ciele nezasahoval⁵.

⁴ Rusko sa malo o ponúkanie odmen pre jednotlivcov z Talibanu snažiť počas mierových jednaní medzi Talibanom a USA v Katare. „Spravodajské hodnotenie je vraj aspoň čiastočne založené na výsluchoch zajatých afganských militantov a zločincov.“ (Savage et al., 2020)

⁵ V roku 2021 sa k tomuto obvineniu retrospektívne vyjadril profesor Mark Galeotti v článku pre The Moscow Times, kde označil aktivity z ktorých bolo Rusko obvinené za: „staromódne snahy o kúpu spolenectiev prostredníctvom hotovostných platieb, čo je prax, ktorú sovietska KGB v osemdesiatych rokoch poznala ako britskí politickí dôstojníci v Afganistane. v devätnástom storočí.“ (Galeotti, 2021)

Kľúčovým medzníkmi v období mierových rokovaní boli mierové rokovania vedené Ruskom s názvom Moskovský formát a Vnútroafganský dialóg. Jednalo sa o prvé rokovania na ktorých sa zúčastnil Taliban. Tieto rokovania mali taktiež dopad na to, že sa téma mierových rokovaní stala dominantnejšou, než hrozba IS-PK, ktorá bola dovtedy dominantnou. Ďalším zásadným medzníkom bolo podpísanie dohody z Dauha medzi USA a Talibanom. V tej sa USA zaviazalo k stiahnutiu a následnému odchodu jednotiek USA a NATO z Afganistanu výmenou za prímerie s Talibanom a jeho účasťou na mierových rokovaníach s predstaviteľmi afganskej vlády v Kábule.

2.3. Odchod vojsk západných spojencov a návrat Talibanu k moci

Po prezidentských voľbách v roku 2020 v USA a víťazstve Joe Bidena nastala neistá situácia vo vývoji vnútroafganských mierových rokovaní. Joe Biden totiž nezdiedal rovnaký pohľad na stiahnutie spojeneckých a hlavne amerických vojsk ako Donald J. Trump. Jednotlivé strany tohto konfliktu nevedeli, ako sa táto situácia vyvinie. Na marec 2021 bolo naplánované stretnutie „trojky“ o afganskom zmierení v Moskve. Na tomto stretnutí sa mali zúčastniť Rusko, Čína a USA, avšak kvôli neistote ohľadom budúcich krokov USA sa toto stretnutie rozšírilo o ďalších členov: afganskú vládu, významných afganských politikov, Taliban, Pakistan a Katar, ktorý vo vyjednávaniach medzi USA a Talibanom v predošlých rokoch pôsobil, ako mediátor⁶.

Hlavnými výsledkami jednaní bolo, že všetky strany chcú aby sa pokračovalo vo vnútroafganských jednaniach s cieľom vytvorenia usporiadania Afganistanu do budúcnosti po konci vojny s tým, že nepodporujú obnovenie Islamského Emirátu v Afganistane a žiadajú všetky strany, aby sa zdržali násilia a aby sa Taliban vzdal svojej jarnej ofenzívy. (U.S. Department of State, 2021)

Jedným z najzásadnejších medzníkov nie len pre vývoj vzťahu Ruska a Talibanu, ale aj pre konfliktu v Afganistane, je letná ofenzíva. Taliban začal svoju letnú ofenzívu v snahe zmocniť sa Afganistanu. Taliban využil chaos, ktorý sa dial počas sťahovania spojeneckých jednotiek, po 20 rokoch vojenského konfliktu na základe dohody z Dauhy, z Afganistanu. Taliban od začiatku ofenzívy stabilne zaberol postupne viac a viac územia Afganistanu. Ofenzíva Talibanu nabrala na sile v lete, keď 6. augusta začala ofenzíva na veľké mestá. Táto ofenzíva sa skončila

⁶ Ruský minister zahraničných vecí S. Lavrov označil za ciele stretnutia: „pomôcť vyriešiť problémy, ktoré vznikli pri rokovaníach v Dauhe, a povzbudiť strany k väčšej spolupráci prostredníctvom neformálnych, slobodných diskusií a dôverných rozhovorov“ (Teslova, 2021)

15. augusta, keď spojenecké jednotky ešte ani nestihli opustiť Afganistan a Taliban už ovládol Kábul.

Prekvapenie z vysokej rýchlosti postupu Talibanu bolo prítomné jak zo strany USA, tak zo strany Ruska. Joe Biden bol ešte na začiatku presvedčený o sile afganskej armády, ktorá bola cvičená a zbrojená USA a tvrdil, že práve afganská armáda vydrží ofenzívu zo strany Talibanu a k dobytíu celého Afganistanu zo strany Talibanu nepríde. Z. Kabulov sa taktiež vyjadril na tému rýchleho postupu Talibanu: „Bolo to skutočne trochu neočakávané, verili sme, že afganská armáda - nech už je akákoľvek - bude ešte nejaký čas prejavovať odpor. Zdá sa však, že sme boli príliš optimistickí, pokiaľ ide o kvalitu jednotiek vycvičených Američanmi a silami NATO. Pri prvom výstrele utiekli“ (TASS, 2021a)

Situácia ohľadom extrémne rýchleho prebratia moci Talibanom, na území Afganistanu, bola pre Rusko, ako je vidieť z predchádzajúceho vyjadrenia Z. Kabulova vynikajúcou správou, nakoľko to bolo obrovské zahanbenie pre západ. Všade boli zábery chaotického sťahovania spojeneckých jednotiek, ambasád spojencov, a utekajúcich Afgancov, ktorí sa snažili utiecť z Afganistanu, pred Talibanom. Rusko v kontraste s tým nechalo ambasádu v Kábule normálne otvorenú, čo bolo možné práve vďaka posledným rokom budovania dobrých vzťahov s Talibanom. K chaosu v Kábule sa vyjadril aj Fjodor Lukjanov, redaktor časopisu Russia in Global Affairs journal a poradca ruského prezidenta Vladimíra Putina pre zahraničnú politiku: „Nemôžete vinit' Rusko, že sa cíti trochu samol'ubo pri tom, čo sa deje v Kábule. Toto je PR katastrofa obrovských rozmerov pre Ameriku. Zúfalé zábery z kábulského letiska sa dostanú do historických kníh.“ (Light & Sauer, 2021) Toto bol víťazný moment nielen pre Taliban, ale aj pre Rusko.

Vo svetle udalostí leta 2021 sa Z. Kabulov vyjadril, že je jednoduchšie vyjednávať s Talibanom, než s predošlou „bábkovou vládou“ A. Ghaniho. (Kabulov in Kozlov & Rynda, 2021) Ruský veľvyslanec Dmitry Žirnov sa dokonca stretol so zástupcom Talibanu len pár hodín po prevzatí moci nad Kábulom. Ďalším zástupcom Ruska, ktorý sa vyjadril bol zástupca Ruska v OSN Vasilij Nebenzia vyjadril, že Afganistan čaká „svetlá budúcnosť národného zmierenia, s návratom práva a poriadku do ulíc a o ukončení rokov krviprelievania“. (Kozlov & Rynda, 2021) Dobré vzťahy s Talibanom sa avšak neprejavili na štatúte Talibanu, ako teroristickej organizácie.

K udalostiam z leta sa na jeseň 2021 na Východnom ekonomickom fóre vyjadril aj ruský prezident V. Putin: „Rusko nemá záujem na rozpade Afganistanu, pretože v tomto prípade nebude s kým hovoriť. Čím skôr radikálny Taliban podľa Putina vstúpi do takzvanej rodiny civilizovaných národov, tým ľahšie bude skontaktovať sa s Talibanom a jeho otázkami a že v

rámci civilizovaných vzťahov treba dodržiavať civilizované pravidlá.“ (kremlin.ru, 2021) Chaotická situácia pretrvávajúca v Afganistane bola ideálnym priestorom pre IS-PK na rozširovanie a tým pádom aj možné ohrozenie Ruska a krajín postsovietskeho priestoru, čo bolo pre Rusko neprijateľné. Taktiež to bolo od roku 2015 argumentom, prečo Rusko nadviazalo a udržiavalo vzťahy s Talibanom.

Na stretnutí v Moskve na jeseň 2021 sa celkovo zúčastnilo až desať krajín. Taliban využil toto stretnutie na to, aby požiadal zúčastnené krajiny, aby uznali vládu Talibanu v Afganistane, ktorý sa po ich prevzatí moci zmenil na Islamský emirát Afganistan. Odpoveď na túto prosbu Talibanu dal novinárom S. Lavrov: „O oficiálnom uznaní Talibanu sa zatiaľ nediskutuje. Ako väčšina iných vplyvných krajín v regióne sme s nimi v kontakte. Nabádame ich, aby splnili sľuby, ktoré dali, keď sa dostali k moci“ (Deutsche Welle, 2021) Neskôr sa k otázke Talibanu vyjadril aj V. Putin: „vyškrtnutie hnutia Taliban zo zoznamu teroristických organizácií je možné, zároveň však zdôraznil, že sa tak musí stať na úrovni Organizácie Spojených národov.“ (TASS, 2021b) Tento krok bol pozitívnou správou pre Taliban⁷.

Pre Rusko bolo podstatné, aby Taliban nastavil stabilnú vládu a aby sa Afganistan opäť neprepadol do ďalšej občianskej vojny, ktorá by bola ďalšou príležitosťou pre IS-PK. To znamenalo vytvoriť vládu, ktorá je nielen stabilná, ale bude zároveň akceptovateľná pre všetky etniká v Afganistane, čo je v etnicky nejednotnom Afganistane extrémne náročná úloha. Afganistan sa po prevzatí moci Talibanom stal navonok opäť neutrálnou krajinou.

Kľúčovým medzníkom v tomto období bola letná ofenzíva Talibanu, vďaka ktorej sa dostal Taliban po 20 rokoch opäť k moci. Tento medzník je kľúčový nie len pre vzťahy Ruska a Talibanu, ale vojny v Afganistane, ako takej. Táto udalosť predstavuje vrchol vo vzťahu medzi Ruskom a Talibanom. Ide o moment prehry Západu, ktorý je príjemný jak pre Taliban, tak aj pre Rusko. Výhra Talibanu taktiež znamená pre Rusko väčšiu mieru vplyvu na území Afganistanu, než by tomu bolo v prípade vlády podporovanej zo strany USA.

⁷ V čase dokončovania práce bol Taliban ešte stále na ruskom zozname teroristických organizácií.

3. Dopad kľúčových udalostí rokov 2015 až 2021 na vzťah Ruska a Talibanu

Cieľom kapitoly vytvoriť komplexný obraz toho, aký dopad mali kľúčové medzníky v rokoch 2015 až 2021 na vzťah Ruska a Talibanu v skúmanom období. Dopad udalostí na vzťah bude skúmaný cez analýzu toho, ako sa menili témy vo vyjadreniach ruských predstaviteľov, na adresu Talibanu.

Pre potreby analýzy ruského postoja bolo takto roztriedených 40 vyjadrení predstaviteľov Ruskej federácie, ktoré pochádzajú z určeného časového obdobia rokov 2015 až 2021. V prípade tohto výskumu je výsledkom sedem tematických celkov a to: IS-PK, spolupráca s Talibanom, mierové rokovania, postavenie Talibanu v rámci svetového džihádu, postavenie Talibanu v Afganistane, Afganistan po odchode zahraničných jednotiek a postavenie Talibanu vo svete. Výsledkom analýzy tak bude jasný obraz toho, aký mali kľúčové medzníky vo vývoji vzťahu Ruska a Talibanu dopad na témy, ktoré Rusko riešilo vo vzťahu k Talibanu.

Kapitola je rozdelená do štyroch podkapitol podľa kľúčových medzníkov vo vývoji vzťahov Ruska a Talibanu. Jedná sa tak o podkapitoly venujúce sa dopadom: vzniku IS-PK, Moskovského formátu a Vnútroafganského dialógu, podpisu dohody z Dauha v roku 2020 a letnej ofenzívy Talibanu v roku 2021, na vzťah Ruska a Talibanu skúmané cez analýzu tém a ich zmien vo vyjadreniach Ruska po každej zo zmienovaných kľúčových medzníkov.

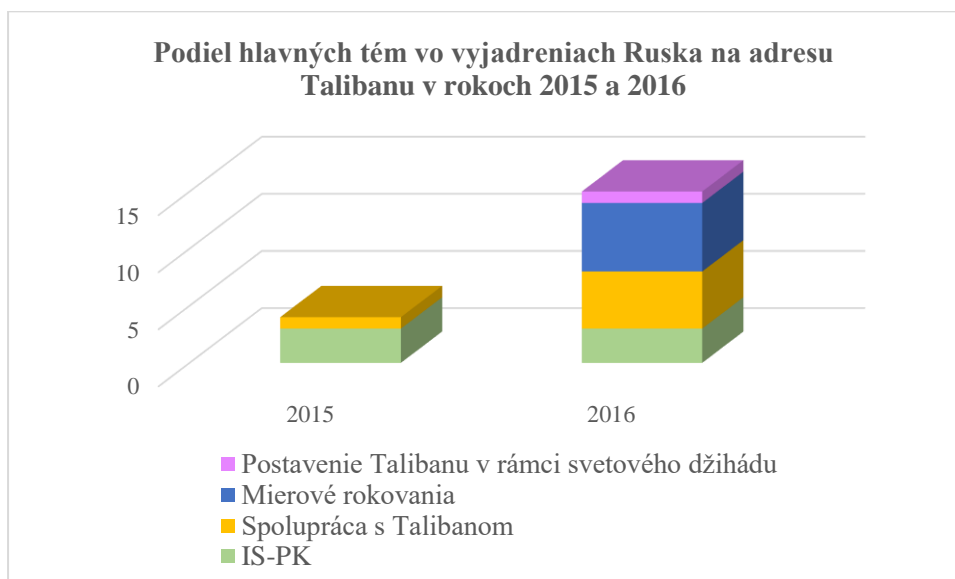
3.1. Islamský štát v Afganistane a jeho dopad na vzťah Ruska a Talibanu

Vznik Islamského štátu - provincia Chorasán na začiatku roku 2015 priniesol zásadnú zmenu nie len v aktéroch vojny prebiehajúcej v Afganistane, ale aj vo forme novej bezpečnostnej hrozby. Pre Rusko bola práve bezpečnostná hrozba zo strany IS-PK zásadná a to hneď z niekoľkých dôvodov. Prvým dôvodom bola geopolitika regiónu. Afganistan bezprostredne susedí s krajinami postsovietskeho priestoru, ktoré tvoria nárazníkové pásmo Ruska. Tieto krajiny sú okrem blízkej geografickej polohy Afganistanu blízke taktiež majoritne moslimským obyvateľstvom. Samotné Rusko má na svojom území početnú moslimskú menšinu. Preto je pre Rusko podstatné zamedziť možnému rozširovaniu extrémistických teroristických skupín, ako je IS-PK na územia post-sovietskeho priestoru, prípadne do Ruska samotného.

Aktér na území Afganistanu, ktorý zdieľal s Ruskom nepriateľský vzťah voči IS-PK bol okrem iných aj Taliban. Taliban bol a dodnes je na zozname teroristických organizácií v Rusku⁸ a má za sebou aj históriu spolupráce obzvlášť s teroristickou skupinou Al-Káida. Taliban na túto spoluprácu silno doplatil po teroristických útokoch 9/11, keď krátko po začiatku operácií západných jednotiek na území Afganistanu prešiel z vlády nad Afganistanom k boju o prežitie v afganských horách. Práve doplatenie na predošlú spoluprácu s teroristickou skupinou, ktorej cieľom bolo vykonávať útoky mimo územia Afganistanu, prinútilo Taliban mať negatívny postoj voči takýmto teroristickým organizáciám. IS-KP je práve takou organizáciou.

Dá sa predpokladať, že už v tomto období Rusko nepokladalo afganskú vládu v Kábule za schopnú poradiť si s hrozbou vo forme novo sformovanej IS-PK. Bol to preto práve vznik IS-KP a bezpečnostná hrozba, ktorú táto teroristická skupina predstavovala, prozápadná orientácia vlády v Kábule, jej závislosť na podpore zo západu a nepriateľský postoj Talibanu voči IS-PK, ktorý prispel k zblížovaniu Ruska a Talibanu od začiatku roka 2015. Taliban sa tak stal z odvekého nepriateľa Ruska nečakaným možným spojencom na území Afganistanu.

Vyjadrenia ruských predstaviteľov vnímanie vzniku IS-PK, ako nie len momentu naštartovania zblížovania Ruska a Talibanu, ale aj ako hlavnej zámienky pre toto zblížovanie potvrdzujú. Rusko malo v roku 2015 tri vyjadrenia na adresu Talibanu. Z týchto troch vyjadrení sa každé jedno tematicky venovalo IS-PK. Okrem toho sa jedno z nich venovalo aj téme ruskej spolupráce s Talibanom (viď Graf 3). Konkrétne išlo o vyjadrenie, že Rusko má kontakt s Talibanom za cieľom výmeny informácií pre boj s IS-PK. (Solovyov, 2015)

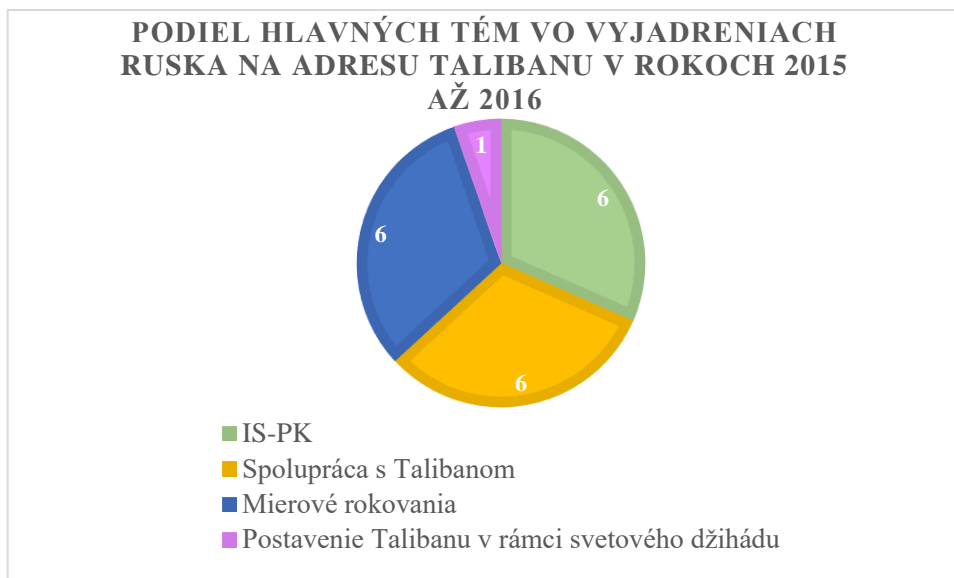

Graf 3: Podiel hlavných tém vo vyjadreniach Ruska na adresu Talibanu v rokoch 2015 a 2016

⁸ Na základe rozsudku Ruského najvyššieho súdu z roku 2003. ВСРФ. (2003). *Решение Верховного Суда РФ от 14 февраля 2003 г. НГКПИ 03-116*. Верховный Суд Российской Федерации.

V roku 2016 sa neudiala žiadna zásadná udalosť z pohľadu vzťahu Ruska a Talibanu. Vyjadrenia sa zo začiatku zaoberali prevažne tým, či je Rusko v kontakte s Talibanom, prípadne, do akej miery spolupracuje s Talibanom. V priebehu roka pretrvávala aj téma hrozby IS-PK. Vo vyjadreniach bola táto téma spojená hlavne s témou spolupráce s Talibanom. Novou témou vo vyjadreniach Ruska na adresu Talibanu, v roku 2016, je téma mierových rokovaní. Kým na začiatku roka sa jednalo len o reakciu na snahu USA dostať Taliban za rokovací stôl, neskôr v priebehu roka sú aj prvé snahy aj zo strany Ruska začať vlastné mierové rokovania ohľadom situácie v Afganistane. Snahy USA aj Ruska sú však bez úspechu. Ďalšou témou je taktiež postavenie Talibanu v rámci svetového džihádu. V rozhovore z konca roka 2016 Z. Kabulov rozoberá, či má Taliban podľa jeho názoru sklony k svetovému džihádu. Kabulova odpoveď hovorí o tom, že Taliban sa poučil z histórie a vzdal sa ideí globálneho džihádu.

Celkovo tak rok 2016 predstavuje rozmanitý, ale v celku vyrovnaný rok v kontexte ústredných tém ruských vyjadrení na adresu Talibanu (viď Graf 3). Stále pretrváva bezpečnostnej hrozby IS-PK, avšak do popredia sa obzvlášť v roku 2016 dostáva taktiež téma spolupráce Ruska a Talibanu a mierových rokovaní. Všetky tieto témy majú v celkovom vyhodnotení týchto dvoch rokov zastúpenie rovnako v šiestich vyjadreniach (viď Graf 4). Dá sa z toho usúdiť, že kým hrozba zo strany IS-PK bola prvotnou kľúčovou iskrou pre vývoj vzťahu Ruska a Talibanu, preto bola prítomná v každom vyjadrení z roku 2015. V roku 2016 sa následne do popredia dostáva téma mierových rokovaní, aj keď bez výsledku. Téma toho či a ako spolupracuje Rusko s Talibanom je hlavne v reakcii na otázky zo strany západu. Najmenej zastúpená téma postavenia Talibanu v rámci svetového džihádu tvorí hlavne vysvetlenie toho, prečo je spolupráca Ruska a Talibanu možná aj napriek desaťročiam nepriateľstva medzi týmito aktérmi.

Graf 4: Podiel hlavných tém vo vyjadreniach Ruska na adresu Talibanu v rokoch 2015 až 2016

3.2. Moskovský formát a Vnútroafganský dialóg a ich dopad na vzťah Ruska a Talibanu

Nasledujúcou zásadnou udalosťou vo vývoji vzťahu medzi Ruskom a Talibanom bol začiatok afganských mierových jednaní pod vedením Ruska s názvom Moskovský formát. Aj napriek tomu, že na prvý Moskovský formát na začiatku roka 2017 Taliban nebol pozvaný a na druhý v tom istom roku bol pozvaný, ale odmietol toto pozvanie, ide o dôležitý moment. Rusko sa od tejto udalosti presúva z témy bezpečnostnej hrozby IS-PK, ktorá bola tým, čo doteraz zblížovalo Rusko a Taliban, na tému mierových jednaní. Rusko sa snaží o postavenie mediátora rozhovorov o situácii v strednej Ázii so zameraním na mierové riešenie a ukončenie vojnového konfliktu na území Afganistanu. Toto postavenie by Rusku prinieslo väčší vplyv nie len na území Afganistanu, ale aj na území strednej Ázie.

V roku 2017 rastie aj sila Talibanu na území Afganistanu a Rusko tak podporuje volanie Talibanu po stiahnutí západných jednotiek z územia Afganistanu. (Meyer, 2017) Tento krok sa dá okrem kroku ku zlepšeniu vzťahu s Talibanom vnímať taktiež aj ako ďalšia snaha Ruska o vplyv na území Afganistanu.

Rok 2018 je nevýrazný čo sa týka významných udalostí, tak aj množstva vyjadrení. Najvýznamnejšou udalosťou v roku 2018 mal byť opäť ďalší Moskovský formát a Taliban bol opäť pozvaný. Tento Moskovský formát sa avšak nekonal. Vyjadrenie zo strany Ruska vyzdvihujúce potrebu Talibanu na rokovaní takéhoto formátu avšak zaznelo. Potreba Talibanu

na rokovaníach Takéhoto formátu, aj napriek nevôle vládnych predstaviteľov z Kábulu, bol fakt, že Taliban mal pod kontrolou značné časti Afganistanu, kde si vytvoril vlastné vládne orgány, ktoré podľa vyjadrenia Ruska majú väčšiu podporu afganského obyvateľstva, než tie oficiálnej vlády v Kábule. Bez prítomnosti týchto dvoch aktérov sa tak nedalo viesť mierové rokovania. Taktiež sa v tomto výroku objavuje aj hrozba rozširujúceho sa IS-PK v severných provinciách Afganistanu, kde hraničí s postsovietskymi krajinami. (TASS, 2018) Ďalšie vyjadrenie z roku 2018 bolo reakciou na obvinenie zo strany západu, že Rusko podporuje a dodáva zbrane Talibanu. Rusko aj Taliban tieto obvinenia odmietli. (Azami, 2018a)

V roku 2019 sa jednania ohľadom mieru a situácie v Afganistane stali hlavnou témou, ktorá bola komunikovaná zo strany Ruska na adresu Talibanu. V tomto roku sa Taliban a afganská vláda prvýkrát streli sa spoločnom jednaní pod vedením Ruska. Tieto jednania dostali názov Vnútroafganský dialóg. Rusko sa v nich stávalo opäť do role mediátora. Vo vyjadreniach k Vnútroafganskému dialógu taktiež ruský minister zahraničných vecí Lavrov vyzval na stiahnutie zahraničných jednotiek z územia Afganistanu a všetky afganské strany, aby sa zapojili do mierových rozhovorov. (RFE/RL, 2019)

Okrem Vnútroafganského dialógu sa v roku 2019 odohral aj teroristický útok pri ktorom zahynuli americkí vojaci a vtedajší americký prezident Donald Trump tak pozastavil dovtedy prebiehajúce mierové rokovania s predstaviteľmi Talibanu. Rusko na to reagovalo výzvou k pokračovaniu jednaní Talibanu s USA. (The Guardian, 2019) Aj keď na prvý pohľad možno zvláštny krok Ruska sa dá vysvetliť pomerne jednoducho. Pokračujúca vojna bez víťaznej strany a nefungujúci štát, ako je Afganistan predstavuje ideálne prostredie pre rozširovanie teroristických skupín, ako je IS-PK, čo je bezpečnostnou hrozbou pre Rusko a taktiež dôvodom, prečo začalo v roku 2015 jednať s desaťročia dlhým nepriateľom. Okrem toho by odchod západných jednotiek z územia Afganistanu predstavoval taktiež možnosť pre Rusko zvýšiť svoj vplyv na území Afganistanu a tak aj v celom regióne, kde sa nachádzajú silní medzinárodní hráči, ako Čína, India a aj krajina s jadrovými zbraňami, Pakistan.

Rusko využilo obdobie mierových rokovaní, z ktorých nevýznamnejšie boli Moskovský formát, ako regionálna geopolitická platforma a Vnútroafganský dialóg, ako platforma zameraná len na mierové jednania ohľadom Afganistanu. Rusko v tomto období dokázalo prehĺbiť vzťah s Talibanom natoľko, že sa obe afganské strany konfliktu boli schopné posadiť k jednému stolu a jednať o situácii a možnosti mierového fungovania v Afganistane. Rusko vďaka tomu získalo aj väčší vplyv v Afganistane a tak aj v regióne samotnom. Vzťahu Ruska s Talibanom taktiež pomohol fakt, že Rusko opakovane počas tohto obdobia volalo po stiahnutí

západných jednotiek z územia Afganistanu, čo bolo okrem IS-PK ďalším spoločným bodom medzi Ruskom a Talibanom.

Celkovo sa obdobie Moskovského formátu a Vnútroafganského dialógu nesie aj vo vyjadreniach primárne v tematike mierových rokovaní. Kompletne dominantnou a jedinou témou na stávajú mierové rokovania v roku 2019. (viď Graf 5) V rokoch 2017 a 2018 je prítomná je aj téma pretrvávajúcej hrozby zo strany IS-PK (s tým, že najvyššie zastúpenie má v roku 2017, kedy sa nachádza v troch vyjadreniach a v roku 2018 sa nachádza len v jednom vyjadrení). Podobne je na tom aj téma spolupráce Ruska a Talibanu a má rovnako klesajúcu tendenciu, kedy klesá z troch vyjadrení z roku 2017 na jedno z roku 2018. V rokoch 2017 a 2018 sa taktiež objavili dve vyjadrenia, ktorých témou bolo postavenie Talibanu

Graf 5: Témy vo vyjadreniach Ruska na adresu Talibanu v rokoch 2017 až 2019

3.3. Dohoda z Dauha a jej dopad na vzťah Ruska a Talibanu

Úplne najdôležitejším momentom posledných rokov vo vzťahu k územiú Afganistanu bolo podpísanie dohody z Dauha na začiatku roka 2020. Táto dohoda predstavuje vyvrcholenie všetkých mierových rokovaní a obsahuje plán kompletného stiahnutia západných jednotiek z Afganistanu do konca leta 2021. Kompletné stiahnutie západných jednotiek znamená okrem ukončenia 20 rokov trvajúcej vojny, ktorá začala intervenciou západu po teroristických útokoch, taktiež aj výzvu v tom, ako bude fungovať Afganistan po odchode zahraničných jednotiek. Pre vládne jednotky cvičené a podporované západom znamenalo podpísanie dohody

z Dauha nutnosť vedieť sa obrátiť aj bez západných jednotiek. Pre Taliban znamenal podpis dohody z Dauha dosiahnutie dlhoročného cieľa a to odchodu západných vojsk z územia Afganistanu. Tento odchod pre Taliban taktiež predstavoval možnosť získať zlepšiť svoje mocenské postavenie v Afganistane.

Tesne po podpise dohody z Dauha vydalo Rusko a USA spoločné oficiálne vyhlásenie, ktoré obsahovalo 12 bodov. V tomto vyhlásení spoločne, okrem iného, vítajú výsledky podpisu dohody z Dauha a upozorňujú na nutnosť vnútorných afganských jednaní za docielením trvalého mieru na území Afganistanu. Okrem toho sa zaväzujú, že medzinárodná komunita neuzná obnovenie talibanského Islamského emirátu Afganistan, taktiež vyzývajú Taliban a iné násilné skupiny, aby podnikli kroky k tomu, aby územie Afganistanu nebolo využívané extrémistickými skupinami, ako je Al-Káida, alebo IS-PK. (U.S. Department of State, 2020b)

Udalosťou, ktorá mohla mať závažný dopad na dodržanie dohody z Dauha zo strany USA, bolo zvolenie Joe Bidena na post prezidenta USA. Joe Biden mal odlišný názor na odchod západných vojsk z územia Afganistanu a tak nastalo obdobie neistoty. Táto neistota kulminovala v jednaní, ktoré prebehlo na jar v roku 2021 v Moskve pod vedením Ruska s názvom Troika. Na tomto stretnutí sa stretli predstavitelia Ruska, USA, Číny, Pakistanu, Kataru, Turecka a predstaviteľov afganskej vlády a predstaviteľov Talibanu. Výsledkom jednania bola výzva pre aktérov v Afganistane sa dohodnúť na mierovom fungovaní po odchode západných jednotiek, opätovné potvrdenie bodov z vyhlásenia Ruska a USA po podpise dohody z Dauha.

V tomto krátkom období sa vyjadrenia Ruska tematicky zaoberali mierovými rokovaniami, spoluprácou Ruska s Talibanom⁹ a fungovaním Afganistanu po odchode západných jednotiek. Najdominantnejšou témou vyjadrení Ruska na adresu Talibanu boli mierové rokovania (viď Graf 6), čo nie je prekvapením. Zaujímavé avšak je, že pokračoval trend, kedy sa vo vyjadreniach neobjavuje IS-PK ako jednou z hlavných tém.

⁹ Rusko bolo v roku 2020 obvinené zo strany západu. Že sa snažilo cez jednotky ruskej vojenskej spravodajskej služby G.R.U. ponúkať odmeny bojovníkom Talibanu za zabitie spojeneckých cieľov na území Afganistanu

Graf 6: Podiel hlavných tém vo vyjadreniach Ruska na adresu Talibanu od podpísania dohody z Dauha do začiatku letnej ofenzívy Talibanu

3.4. Letná ofenzíva Talibanu v roku 2021 a jej dopad na vzťah Ruska a Talibanu

Najvýznamnejšou udalosťou konca 20 rokov trvajúceho konfliktu na území Afganistanu z akéhokoľvek pohľadu bola letná ofenzíva Talibanu v roku 2021. Počas tejto ofenzívy Taliban využil sťahovania západných vojsk z územia Afganistanu a zaútočil s cieľom dobyť Kábul a zmocniť sa tak Afganistanu. Rýchlosť ktorou bol Taliban schopný poraziť vládne jednotky a dobyť Kábul nečakal a nebol schopný predpovedať nikto. Pre západ tak začalo rýchle chaotické sťahovanie jednotiek, zatváranie ambasád a evakuácia svojich občanov a občanov Afganistanu, čo im aktívne pomáhali počas vojny a zachrániť ich tak pred prenasledovaním zo strany Talibanu. Výsledkom bol extrémny chaos na uliciach Kábulu a predovšetkým v bezprostrednom okolí kábulského letiska.

Jedna ambasáda, ktorá zostala aj v tomto všetkom chaose otvorená bola tá ruská. Práve to, ako si Rusko mohlo dovoliť v klude nechať otvorenú ambasádu aj uprostred chaosu letnej ofenzívy, dobývania Kábulu a chaotického sťahovania západu z Afganistanu bolo možným ukazovateľom toho, ako ďaleko prešiel vývoj vzťahu medzi Ruskom a Talibanom. Tento vzťah prešiel z desaťročia trvajúceho nepriateľstva k pragmatickému naviazaniu kontaktov, za cieľom boja proti spoločnému nepriateľovi vo forme IS-PK, následnému zblíženiu a prehĺbeniu vzťahov počas mierových rokovaní, kedy sa Rusku podarilo vďaka dobrej úrovni vzťahov s Talibanom dostať jak predstaviteľov afganskej vlády, tak predstaviteľov Talibanu za jeden rokovací stôl, až do momentu chaosu sťahovania západu z Afganistanu. Rusko si v tento

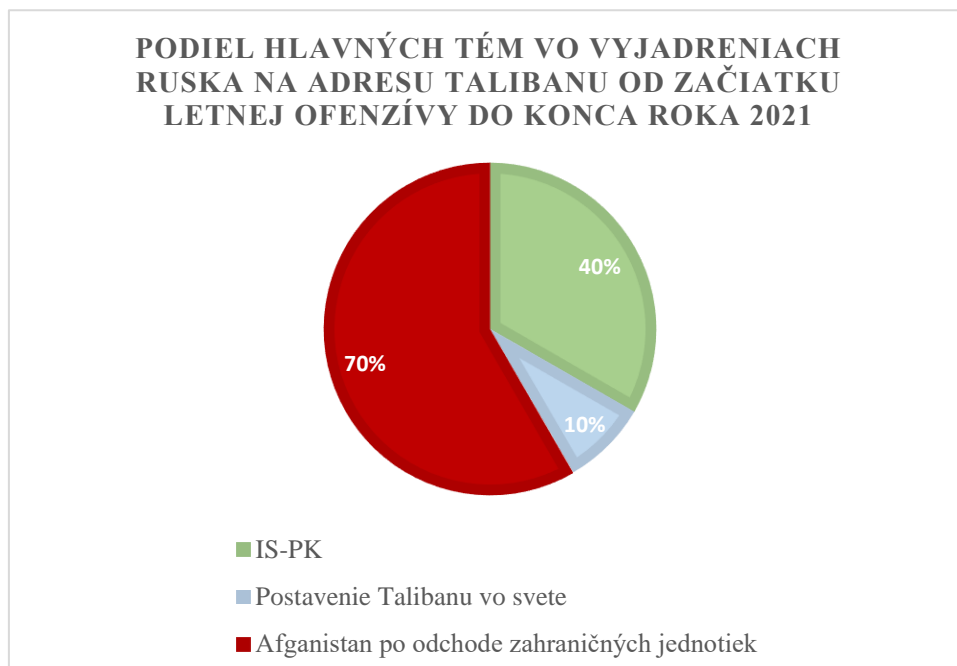
moment naplno vychutnávalo výhody dobrého vzťahu s Talibanom a pohľad na porážku západu, ktorý okrem dopadnutia Usama bin Ladina a potlačenia Al-Káidy, nič za 20 rokov trvania konfliktu nedosiahol. Ďalším indikátorom dlhodobo budovaného dobrého vzťahu medzi Ruskom a Talibanom bol aj fakt, že Rusko bolo jedným z piatich pozvaných štátov na inauguráciu novej vlády Talibanu.

Po novom mal vzťah Ruska a Talibanu dve priority. Jednou bola ruská priorita zabezpečiť mierové fungovanie Afganistanu po odchode západu a druhou prioritou bol štatút Talibanu. Z vyjadrení ruských predstaviteľov je jasné, že ani Rusko nečakalo také rýchle prevzatie moci, aké sa behom letnej ofenzívy podarilo Talibanu¹⁰. Okrem toho Rusko taktiež vítalo zmenu z prozápadnej vlády na vládu Talibanu, v tom istom momente avšak predstavitelia Ruska pripomínali Talibanu jeho povinnosti vo vzťahu k boju proti rozširovaniu teroristických skupín, ako je IS-PK. Druhou, bola priorita Talibanu a to snaha o uznanie ich vlády a zbavenie štatútu teroristickej organizácie. Reakcia Ruska bola, že rozhodnutie o uznaní vlády Talibanu a zbavenie štatútu teroristickej organizácie je v rukách medzinárodnej komunity, ale že Rusko zväží štatút Talibanu v momente, keď Taliban dodrží svoje slovo a nastolí mierové fungovanie v Afganistane a postará sa o bezpečnostné hrozby, ako je IS-KP na území Afganistanu. Reakcia Ruska tak dáva jasne najavo, že postavenie Talibanu a jeho vlády vo svete bolo pre Rusko prioritou.

Ruské upozorňovanie Talibanu na jeho povinnosť postarať sa bezpečnostné hrozby, ako je IS-PK, po letnej ofenzíve je istým tematickým návratom do roku 2015. Téma IS-KP, ako bezpečnostnej hrozby pre postsovietske štáty a Rusko sa dostáva znovu do popredia. Obavy Ruska sú pochopiteľné, nakoľko krajina zničená 20 rokmi vojenského konfliktu, uprostred násilného prebratia moci, ešte k tomu Talibanom, ktorý mal historické väzby s teroristickými skupinami ako je Al-Káida, je ideálnym prostredím pre rozširovanie teroristických skupín ako je IS-PK najprv na území Afganistanu a neskôr do oblastí dominantne moslimského nárazníkového pásma. Problému nepomáha ani fakt, že Afganistan je zo svojej etnickej, kultúrnej a topografickej podstaty takmer nemožný mať pod plnou kontrolou, čo opäť vytvára príležitosti pre teroristické skupiny ako je IS-PK. To je možným vysvetlením prečo rétorika ruských predstaviteľov robí na prvý pohľad návrat k témam z roku 2015.

¹⁰ Ako príklad môže slúžiť vyjadrenie Kabulova z 16. augusta 2021: „Bolo to skutočne trochu neočakávané. Verili sme, že afganská armáda - nech už je akákoľvek - bude ešte nejaký čas prejavovať odpor. Zdá sa však, že sme boli príliš optimistickí, pokiaľ ide o kvalitu jednotiek vycvičených Američanmi a silami NATO. Pri prvom výstrele utiekli.“ (TASS, 2021a)

Tematicky je od začiatku letnej ofenzívy až do konca roku 2021 dominantná téma fungovania Afganistanu po odchode západných vojsk z desiatich vyjadrení z tohto obdobia sa tejto téme venuje sedem vyjadrení. (viď Graf 7) Druhou najsilnejšie zastúpenou témou vo vyjadreniach je IS-PK, ktoré je témou, prípadne je spojené s témou fungovania Afganistanu po odchode západných jednotiek v štyroch vyjadreniach. Poslednou témou vo vyjadreniach je postavenie Talibanu vo svete, čo je skôr reakciou na už spomínané žiadosti zo strany Talibanu.

Graf 7: Podiel hlavných tém vo vyjadreniach Ruska na adresu Talibanu od začiatku letnej ofenzívy do konca roku 2021

Záver

Cieľom práce bolo identifikovať hlavné udalosti a témy, ktoré sa stali kľúčové vo vývoji vzťahu medzi Ruskom a Talibanom a zhodnotiť ich dopad na tento vývoj. Hlavnou výskumnou otázkou bolo: *Aké udalosti mali dopad na vývoj vzťahov medzi Ruskou federáciou a hnutím Taliban v rokoch 2015 až 2021?* je možné zodpovedať nasledovne:

Prvou udalosťou, ktorá mala zásadný dopad na vývoj vzťahov medzi Ruskom a Talibanom, bolo založenie Islamského štátu - provincia Chorasán. Vznik tejto afganskej odnože ISIS predstavoval veľké bezpečnostné riziko nie len pre Rusko samotné, ale aj pre región postsovietskych štátov, ktoré tvoria nárazníkové pásmo Ruska. Bezpečnostné riziko predstavovalo hlavne prípadné možné rozšírenie IS-PK do silne moslimsky majoritnej oblasti postsovietskych štátov, odkiaľ by sa mohol šíriť ďalej na majoritne moslimské územie Ruska.

Dôvodom, prečo bol vznik tejto teroristickej skupiny na území Afganistanu dôležitý pre vzťah Ruska a Talibanu, bol fakt, že práve IS-PK predstavoval spoločného nepriateľa. V kombinácii s neefektívnou vládou v Kábule a ruského presvedčenia, že Taliban sa poučil zo svojej minulej chyby vo forme podpory teroristickej organizácie Al-Kaida, predstavovalo spoločné nepriateľstvo voči IS-PK ideálnu iskru pre naštartovanie zlepšovania desaťročia nepriateľských vzťahov. Hrozba IS-PK a boj Talibanu s IS-PK bol používaný ako legitímny argument zo strany Ruska, prečo komunikuje s Talibanom.

Druhou významnou udalosťou bolo vytvorenie mierových rokovaní s názvom Moskovský formát v roku 2017 a neskoršie pridanie aj Vnútroafganského dialógu v roku 2019. Tieto mierové rokovania zamerané na Afganistan, prípadne na situáciu v centrálnej Ázii v kontexte diania v Afganistane, predstavovali platformu na ktorej bolo Rusko schopné prehľbiť svoj vplyv v regióne a v Afganistane a taktiež ďalej vyvíjať dobré vzťahy s Talibanom.

Tretou kľúčovou udalosťou, ktorá mala dopad nie len na vývoj vzťahu medzi Ruskom a Talibanom, ale aj na priebeh vojny v Afganistane, ako takej bolo podpísanie dohody z Dauha. Táto dohoda, ktorej sa Rusko nezúčastňovalo, priniesla plán odchodu západných jednotiek z územia Afganistanu výmenou za zastavenie akýchkoľvek útokov zo strany Talibanu na jednotky západu. Rusko túto dohodu podporilo.

Dohoda z Dauha a následný odchod jednotiek USA a NATO predstavoval na jednej strane dobrú správu jak pre Rusko, tak pre Taliban, avšak na druhej strane priniesol potrebu prehľbiť Vnútroafganský dialóg medzi politickými sekciami v Afganistane a nájsť cestu mierového fungovania na území Afganistanu. Nutnosť mierového fungovania vyplývala

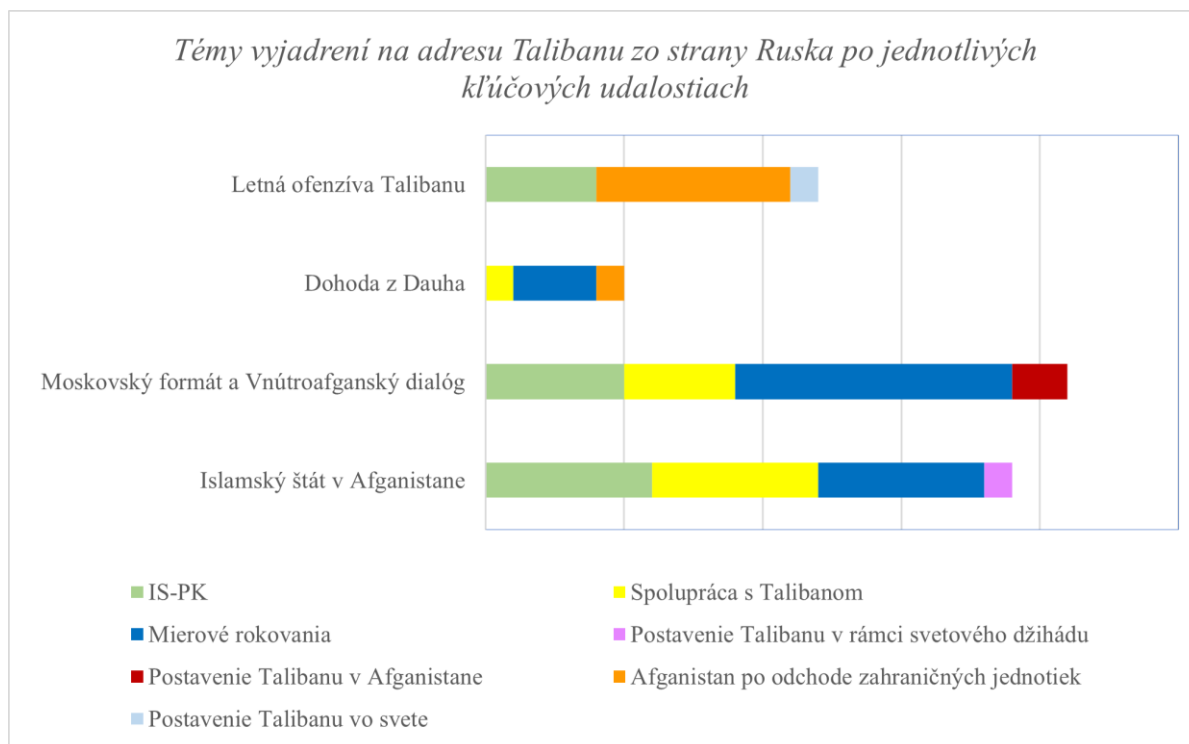
z faktu, že nestabilná krajina, zničená 20 rokmi vojnového konfliktu predstavovala ideálne prostredie pre šírenie radikálnych teroristických skupín, ako je IS-PK.

Poslednou udalosťou, ktorá mala významný dopad na vzťah Ruska a Talibanu bola letná ofenzíva Talibanu a následné prevzatie moci Talibanom nad Afganistanom. V tomto momente boli vzťahy Ruska a Talibanu na vrchole, čoho dôkazom bol aj fakt, že kým ostatné ambasády zatvárali, Západ rýchlo sťahoval svoj personál z Afganistanu za absolútneho chaosu viditeľnom obzvlášť pri letisku v Kábule, Rusko malo ambasádu naplno otvorenú bez akýchkoľvek problémov. Ďalšími dôkazmi toho, ako si bolo v tomto období Rusko a Taliban blízke bol fakt, že Rusko bolo jedným z piatich štátov, ktoré boli pozvané na inauguráciu novej vlády Talibanu.

Negatívnym dopadom letnej ofenzívy Talibanu z roku 2021 bola chaotická situácia, ktorá nastala v Afganistane. Vďaka tomu vzrástla aj hrozba rozšírenia IS-KP, ktorá bola pôvodným dôvodom pre zlepšenie vzťahov s Talibanom. Rusko preto v druhej polovici začalo tlačiť na Taliban, aby sa o túto hrozbu postaral. Taliban zase žiadal od Ruska odstránenie zo zoznamu teroristických skupín a o pomoc s prijatím zo strany medzinárodných aktérov. Rusko tejto požiadavke doteraz nevyhovelo. V kombinácii s problémami, ktoré si Rusko zapríčinilo útokom na Ukrajinu a humanitárnou krízou, ktorú zažíva Afganistan, je otázne, ako sa bude vzťah týchto dvoch aktérov ďalej vyvíjať.

Tematická analýza, hľadala odpoveď vedľajšiu výskumnú otázku: *Ako sa menili témy komunikované na adresu Talibanu zo strany Ruska po jednotlivých kľúčových udalostiach?* Jej výsledky sa dá na záver zhrnúť nasledovne:

Po každej z kľúčových udalostí sa nastala viac či menej výrazná zmena komunikovaných tém zo strany Ruska na adresu Talibanu. (viď. Graf 8) Spoločným znakom každej zmeny po danej udalosti bolo vždy vyskytnutie sa jednej témy, ktorá bola aj keď málo zastúpená, ale aj tak špecifická pre tú danú udalosť. Taktiež bolo bežné, že sa v jednom vyjadrení vyskytovali viaceré témy.

Graf 8: Zhrnutie vývoja tém do vyjadreniach na adresu Talibanu zo strany Ruska po jednotlivých kľúčových udalostiach

Udalosť vzniku IS-PK priniesla hneď na začiatku v roku 2015 dominanciu v téme IS-PK, avšak už v nasledujúcom roku sa k nej pridali hlavne témy mierové rokovania, spolupráca s Talibanom (v podstate išlo o reakciu na otázky Západu ohľadom vzťahu medzi Ruskom a Talibanom) a nakoniec aj jedno vyjadrenie, ktorého hlavná téma bola otázka postavenia Talibanu v rámci svetového džihádu. Výsledkom bolo obdobie s varovaným počtom vyjadrení na tému IS-PK, spolupráca s Talibanom a mierové rokovania. Úvodný vysoký počet vyjadrení na tému IS-PK bol daný ruskou reakciou na vznik tejto teroristickej organizácie a využitia kontaktu s Talibanom na boj proti nej. V roku 2016 môžeme cez nárast v téme mierových rokovaní vidieť prvé snahy o zapojenie Talibanu do diskusie o mieri.

Obdobie Moskovského formátu prinášajú výraznú zmenu. V tomto období je bezkonkurenčne dominantná téma mierových rokovaní, čo nie je prekvapením, nakoľko práve Moskovský formát a v roku 2019 aj Vnútroafganský dialóg boli práve platformami pre mierové rokovania medzi politickými predstaviteľmi Afganistanu. Jedninečnou témou pre toto obdobie bolo postavenie Talibanu v Afganistane. To bolo dané trendom rastúcej sily Talibanu na území Afganistanu. Naďalej taktiež pretrvávali aj témy IS-PK a spolupráce s Talibanom, aj keď v slabnúcej miere.

Udalosť podpisu dohody z Dauha priniesla mix výrazných aj menej výrazných zmien. Po tejto udalosti zostala aj naďalej dominantnou téma mierových rokovaní, avšak úplne

vymizila téma IS-PK z vyjadrení Ruska na adresu Talibanu, čo je zaujímavé, nakoľko práve hrozba IS-PK bola dôvodom, prečo Rusko začalo zlepšovať kontakt s Talibanom. Po dohode z Dauha sa prvýkrát objavuje téma Afganistan po odchode zahraničných jednotiek, čo signalizuje odklon od mierových jednaní k jednaniam ohľadom nastavenia fungovania Afganistanu po odchode jednotiek USA a krajín NATO.

Poslednou významnou udalosťou v skúmanom období bola letná ofenzíva Talibanu a následné prebratie moci v Afganistane. Zmena v komunikovaných témach po začiatku tejto udalosti je veľmi výrazná. Absolútne najčastejšou bola téma fungovania Afganistanu po odchode zahraničných jednotiek. Tento náhly nárast poukazuje na chaos, nepripravenosť a prekvapenie, ktoré táto udalosť priniesla. S chaosom prichádza aj ďalšia početne zastúpená téma IS-PK. Chaos, ktorý sprevádzal letnú ofenzívu a sťahovanie jednotiek USA a krajín NATO z Afganistanu predstavovalo ideálny priestor pre rozšírenie hrozby zo strany IS-PK, aj preto Rusko vo svojich vyjadreniach z tohto obdobia vyžaduje po Talibane zabezpečenie a staranie sa o hrozbu rozširovania radikálnych teroristických organizácií.

Výsledky dosiahnuté v tejto práci sa zhodujú s dosiahnutými výsledkami iných výskumných prác na rovnakú, prípadne veľmi podobnú tému, ktoré boli publikované v minulom roku. Článok vydaný v *Journal of Asian Security and International Affairs*, ktorého je autorom Alexey D. Muraviev s názvom *Russia's Views on and Initial Responses to the 2021 Strategic Retake of Afghanistan by the Taliban* má veľmi podobné závery ohľadom vývoja vzťahu Ruska a Talibanu v období rokov 2015 až 2021. Okrem toho taktiež používa vo výskume historický kontext v kombinácii s chronologickým pohľadom na udalosti, ktoré mali dopad na vývoj vzťahu Ruska a Talibanu. Ďalšia práca, ktorá sa nezaobrá úplne identickou témou, ale aspoň okrajovo prichádza k podobným výsledkom je článok Charles J. Sullivana, taktiež publikovanom v *Journal of Asian Security and International Affairs* na tému *Afghanistan in Anarchy: America's Withdrawal, Taliban Rule and Regional Implications for Central Asia*. Tento vedecký článok sa pozerá skúmanú problematiku cez dopady odchodu jednotiek USA cez geopolitickú perspektívu, kde prichádza k záverom podobným výsledkom tejto práce.

Aj cez zodpovedanie výskumných otázok, tento výskum obsahuje slabiny. Jednou slabinou môže byť zameranie sa čisto na ruský pohľad na problematiku vývoja vzťahu medzi Ruskom a Talibanom. Za druhú slabinu môžeme považovať napríklad nižší počet vyjadrení Ruska na adresu Talibanu, ktoré boli využité pre účely tematickej analýzy. S rovnakým problémom sa na základe preštudovania zdrojov, ktoré vyšli v posledných mesiacoch stretávajú aj ostatní výskumníci. Dá sa predpokladať, že s odstupom času a s väčším počtom výskumných prác a dostupnosti zdrojov sa tento problém bude postupne odstraňovať.

S ohľadom na zväčšujúci sa počet dostupných zdrojov a materiálov bude v budúcnosti možné vytvoriť obsiahlejšiu analýzu problematiky rusko-talibanských vzťahov. Jednou z možností rozšírenia výskumu je preskúmať problematiku rusko-talibanských vzťahov z pohľadu Talibanu. Taktiež bude s odstupom času možnosť ďalej skúmať, či pozitívny trend vo vzťahu Ruska a Talibanu aj naďalej pretrvá, alebo sa naopak tento trend preruší a nastane zhoršenie vo vzťahu týchto dvoch aktérov.

Na záver sa dá zhrnúť, že aj napriek komplikovanému historickému nepriateľskému vzťahu dochádza v skúmanom období k výraznému zblíženiu vzťahov medzi Ruskom a Talibanom, ktorý vyvrcholil v priebehu letnej ofenzívy Talibanu v roku 2021. Na konci skúmaného obdobia Taliban požiadal Rusko o odstránenie zo zoznamu teroristických skupín. Rusko tejto požiadavke doteraz nevyhovelo. V kombinácii s problémami, ktoré si Rusko zapríčinilo útokom na Ukrajinu a humanitárnou krízou, ktorú zažíva Afganistan, je otázne, ako sa bude vzťah týchto dvoch aktérov ďalej vyvíjať.

Zdroje

Azami, D. (2018a). Is Russia arming the Afghan Taliban?. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-41842285>

Azami, D. (2018b). 'It's a triumph for Russian diplomacy'. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-46155189>

Bacon, T. (2018). Deadly Cooperation: the Shifting ties between Al-Qaeda and the Taliban. *War on the Rocks*. <https://warontherocks.com/2018/09/deadly-cooperation-the-shifting-ties-between-al-qaeda-and-the-taliban/>

Bird, T. & Marshall, A. (2011). *Afganistan: How the West Lost Its Way*. New Haven: Yale University Press.

Bushuev, .M, Saifullah, M. (2017). US skips out on Afghanistan-Taliban conference in Moscow. *Deutsche Welle*. <https://www.dw.com/en/us-skips-out-on-afghanistan-taliban-conference-in-moscow/a-38426486>

CIA. *Field Listing- Religions*. CIA.gov. Retrieved April 20, 2022, from <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/religions>

Deutsche Welle. (2021). Taliban pleads for recognition at Moscow talks. *Deutsche Welle*. <https://www.dw.com/en/taliban-pleads-for-recognition-at-moscow-talks/a-59559553>

Elias, B. (2021). Why the Taliban Won't Quit al Qaeda. *Foreign Policy*. <https://foreignpolicy.com/2021/09/21/taliban-al-qaeda-afghanistan-ties-terrorism/>

Galeotti, M. (2021). Moscow Watches Kabul's Fall With Some Satisfaction, Much Concern. *The Moscow Times*. <https://www.themoscowtimes.com/2021/08/16/moscow-watches-kabuls-fall-with-some-satisfaction-much-concern-a74805>

Galeotti, M. (2022). *Putin's Wars: From Chechnya to Ukraine*. Dublin: OSPREY PUBLISHING.

Gul, A. (2017). Afghan Taliban Declines to Support Moscow-Backed Peace Talks. *Voice of America*. <https://www.voanews.com/a/afghan-taliban-declines-to-support-moscow-backed-peace-talks/3808505.html>

Gul, A. (2019). Russia Set to Host Taliban, Afghan Politicians. *Voice of America*. <https://www.voanews.com/a/russia-set-to-host-taliban-afghan-politicians/4934427.html>

- Hobson, P., Harooni, M., & Jones, G., Osborn, A. (Ed.). (2016). Russia, Pakistan, China warn of increased Islamic State threat in Afghanistan. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-afghanistan-taliban-russia-pakistan-c-idUSKBN14G19I>
- Hoodbhoy, P. (2005). AFGHANISTAN AND THE GENESIS OF GLOBAL JIHAD. *Peace Research*, 37(1), 15-30. <https://www.jstor.org/stable/24469676>
- Jain, R. (2018). Russia reaches out to Afghan leaders for Taliban talks, angering Kabul. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-afghanistan-russia-taliban-idUSKCN1N71GD>
- Johnson, T. & Mason, M. (2007). Understanding the Taliban and Insurgency in Afghanistan. *Orbis*. 51(1), 71-89. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0030438706001104>
- Katz, R. (2021). The Taliban's Victory Is Al Qaeda's Victory. *Foreign Policy*. <https://foreignpolicy.com/2021/09/13/taliban-victory-afghanistan-al-qaeda-victory-911/>
- Kieffer, C. M. (1982). AFGHAN. *Encyclopaedia Iranica*. <https://www.iranicaonline.org/articles/afgan-in-current-political-usage-any-citizen-of-afghanistan-whatever-his-ethnic-tribal-or-religious-affiliation>
- Kotkin, S. (2016). Russia's Perpetual Geopolitics: Putin Returns to the Historical Pattern. *Foreign Affairs*, 95(3), 2-10.
- Kozlov, P., & Rynda, A. (2021). Afghan crisis: Russia plans for new era with Taliban rule. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/world-europe-58265934>
- kremlin.ru. (2021). Пленарное заседание Восточного экономического форума. Kremlin.ru. Retrieved April 20, 2022, from <http://kremlin.ru/events/president/news/66586>
- Library of Congress. (2005). *COUNTRY PROFILE: AFGHANISTAN*. *Library of Congress – Federal Research Division*. Retrieved April 19, 2022, from <https://web.archive.org/web/20050226190601/http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/profiles/Afghanistan.pdf>
- Light, F., & Sauer, P. (2021). As Chaos Engulfs Kabul, Russia Says It's Ready to Work With the Taliban. *The Moscow Times*. <https://www.themoscowtimes.com/2021/08/16/as-chaos-engulfs-kabul-russia-says-its-ready-to-work-with-the-taliban-a74809>
- Mackenzie, J., Russell, R. (Ed.). (2015). Taliban says no contacts with Russia over Islamic State. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-afghanistan-taliban-russia-idUSKBN0UA0E320151227>

- Mackenzie, J., Williams, A. (Ed.). (2016). Russian ambassador denies Moscow supporting Taliban. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/uk-afghanistan-russia-idUKKCN0XM1P8>.
- Mashal, M., & Kramer, A. E. (2016). Russia Pulls Back From Cooperating With U.S. on Afghanistan. *The New York Times*. https://www.nytimes.com/2016/02/21/world/asia/russia-pulls-back-from-cooperating-with-us-on-afghanistan.html?_r=0
- Marshall, T. (2017). *V zajatí geografie* (1st ed.). Premedia.
- Mearsheimer, J. J. (2021). The Inevitable Rivalry: America, China, and the Tragedy of Great-Power Politics. *Foreign Affairs*, 100(6), 48-58.
- Meyer, H. (2017). Russia Backs Afghan Taliban Demand to Withdraw Foreign Troops. *Bloomberg*. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-03-31/russia-backs-afghan-taliban-demand-to-withdraw-foreign-troops#xj4y7vzkg>
- Michel, C. (2015). Russia Continues Inflating the ISIS Threat in Central Asia. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2015/09/russia-continues-inflating-the-isis-threat-in-central-asia/>
- Michel, C. (2016). Just How Many ISIS Fighters Are There in Afghanistan?. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2016/04/just-how-many-isis-fighters-are-there-in-afghanistan/>
- Newell, R. S. (1969). Afghanistan: The Dangers of Cold War Generosity. *Middle East Journal*, 23(2), 168-176. https://www.jstor.org/stable/pdf/4324433.pdf?refreqid=excelsior%3A6a32d20770f82ed352e629d18a9f1c99&ab_segments=&origin=
- Novák, M. (2008). *Džihád proti Kremlu: sovietskska válka v Afgánistánu a zrod Al-Káidy*. Praha: Epoque.
- Ozturk, M. (2016). Exclusive interview with Russian diplomat Zamir Kabulov. *Anadolu Agency*. <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/exclusive-interview-with-russian-diplomat-zamir-kabulov/717573>
- Pannier, B. (2014). State, Religion, And Radicalism In Central Asia. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. <https://www.rferl.org/a/central-asia-islam/26707668.html>
- Parker, C. B. (2015). Russian policy toward Afghanistan unsettled and precarious, Stanford scholar says. *Stanford News*. <https://news.stanford.edu/2015/08/17/russia-afghan-stoner-081715/>

- Putz, C. (2016). From Russia with Bullets: Moscow Gifts Kabul 10,000 AK-47s. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2016/02/from-russia-with-bullets-moscow-gifts-kabul-10000-ak-47s/>
- Rasmussen, S. E. (2017). Russia accused of supplying Taliban as power shifts create strange bedfellows. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2017/oct/22/russia-supplying-taliban-afghanistan>
- RFE/RL. (2015). Taliban Denies Talks With Russia On Fighting Islamic State. *Gandhara*. <https://gandhara.rferl.org/a/afghanistan-taliban-russia-islamic-state/27452013.html>
- RFE/RL. (2019). Hosting Taliban Delegates, Russia Calls For Withdrawal Of Foreign Forces From Afghanistan. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. <https://www.rferl.org/a/taliban-envoys-arrive-in-moscow-to-meet-afghan-politicians-tribal-elders/29967224.html>
- Rowlatt, J. (2018). Russia 'arming the Afghan Taliban', says US. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-43500299>
- Savage, C., Schmitt, E., & Schwirtz, M. (2020). Russia Secretly Offered Afghan Militants Bounties to Kill U.S. Troops, Intelligence Says. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2020/06/26/us/politics/russia-afghanistan-bounties.html>
- Sediqi, A. Q., & Jain, R. (2019). Russia plays power broker as U.S.-Taliban talks gather steam. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-afghanistan-russia-taliban-idUSKCN1PP19A>
- Shaffer, B. (2006). *The Limits of Culture: Islam and Foreign Policy*. Cambridge: The MIT Press.
- Shalizi, H., & Smith, J. (2016). Ties between Russia and the Taliban worry Afghan, U.S. officials. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-afghanistan-russia-idUSKBN13W2XJ>
- Sharifi, S., & Adamou, L. (2018). Taliban threaten 70% of Afghanistan, BBC finds. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-42863116>
- Solovyov, D., Winning, A. (Ed.). (2015). Russia's interests coincide with Taliban's in fight against ISIS: agency cites diplomat. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-russia-taliban-idUSKBN0U61EQ20151223>
- Stewart, P., & Ali, I. (2017). Russia may be helping supply Taliban insurgents: U.S. general. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-usa-afghanistan-russia-idUSKBN16U234>

Sultana, A. (2007). *TALIBAN OR TERRORIST? SOME REFLECTIONS ON TALIBAN'S IDEOLOGY*. *Politics and Religion Journal*. 3(1), 7-24.

TASS. (2018). Taliban controls more than half of Afghanistan's territory - Russian diplomat. *TASS*. <https://tass.com/politics/1013287>

TASS. (2021a). Russian envoy describes Taliban's seizure of Kabul as somewhat unexpected. *TASS*.

https://tass.com/world/1326297?utm_source=google.com&utm_medium=organic&utm_campaign=google.com&utm_referrer=google.com

TASS. (2021b). Taliban welcomes Russia's plans to remove them from list of terrorists - spokesman. *TASS*.

https://tass.com/world/1353493?utm_source=google.sk&utm_medium=organic&utm_campaign=google.sk&utm_referrer=google.sk

Teslova, E. (2019). Russia, Taliban hold talks in Moscow. *Anadolu Agency*. <https://www.aa.com.tr/en/world/russia-taliban-hold-talks-in-moscow-/1584201>

Teslova, E. (2020). Russia slams reports on bounties for Taliban as 'lies'. *Anadolu Agency*. <https://www.aa.com.tr/en/politics/russia-slams-reports-on-bounties-for-taliban-as-lies/1893466>

Teslova, E. (2021). Afghan peace settlement meeting starts in Moscow. *Anadolu Agency*. <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/afghan-peace-settlement-meeting-starts-in-moscow/2180253>

The Guardian. (2019). Russia hosts Taliban delegation following collapse of US talks. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2019/sep/15/russia-hosts-taliban-delegation-following-collapse-of-us-talks>

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. (2017). Press release on six-party consultations on Afghanistan in Moscow. In *The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation*. https://archive.mid.ru/en/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/2642417

The Wire. (2017). Moscow Six-Party Talks on Afghanistan Commit to 'Red lines' on Taliban Engagement. *The Wire*. <https://thewire.in/external-affairs/moscow-six-party-talks-afghanistan-commit-red-lines-taliban-engagement>

Todd, B. (2015). Russia, Taliban share intelligence in fight against ISI. *CNN*. <https://edition.cnn.com/2015/12/24/europe/putin-taliban-isis/>

Topychkanov, P. (2017). Why Friendship Between Russia and the Taliban is Impossible. *Carnegie Moscow Center*. <https://carnegiemoscow.org/2017/02/20/why-friendship-between-russia-and-taliban-is-impossible-pub-68061>

Trenin, D. (2016). The Revival of the Russian Military: How Moscow Reloaded. *Foreign Affairs*, 95(3), 23-29.

UN. Department of Public Information. (1988). *The Geneva accords : agreements on the settlement of the situation relating to Afghanistan*. https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/AF_880414_AgreementsSettlementoftheSituationRelatingAfghanistan%28eng%29.pdf

U.S. Department of State. (2001). *U.S.-Russia Working Group on Afghanistan Joint Press Statement*. <https://2001-2009.state.gov/r/pa/prs/ps/2001/5867.htm?fbclid=IwAR1oALwPGqQbZKarBjXGG7odesnJkIWH3dCPWtv-0eh3XSZ6LNPriLZo1sU>

U.S. Department of State. (2020a). *Agreement for Bringing Peace to Afghanistan between the Islamic Emirate of Afghanistan which is not recognized by the United States as a state and is known as the Taliban and the United States of America*. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/02/Agreement-For-Bringing-Peace-to-Afghanistan-02.29.20.pdf>

U.S. Department of State. (2020b). *Joint Statement on the Signing of the U.S.-Taliban Agreement*. <https://2017-2021.state.gov/joint-statement-on-the-signing-of-the-u-s-taliban-agreement/index.html>

U.S. Department of State. (2021). *Joint Statement on Extended “Troika” on Peaceful Settlement in Afghanistan*. <https://www.state.gov/joint-statement-on-extended-troika-on-peaceful-settlement-in-afghanistan/>

ВСРФ. (2003). *Решение Верховного Суда РФ от 14 февраля 2003 г. N ГКПИ 03-116*. Верховный Суд Российской Федерации.

Yousafzai, S. (2015). A Taliban-Russia Team-Up Against ISIS?. *The Daily Beast*. <https://www.thedailybeast.com/a-taliban-russia-team-up-against-isis>

Prílohy

Prehľad vyjadrení Ruskej federácie na adresu hnutia Taliban v období rokov 2015 až 2021			
Rok	Vyjadrenie	Okolnosti	Témy
2015	Russia has established communication channels to exchange information with the Taliban (Solovyov, 2015)	vznik IS-PK	IS-PK/Spolupráca s Talibanom
	Russia is also ready to supply weapons to Afghanistan with caution and on a commercial basis (Solovyov, 2015)		IS-PK
	Russia's interests in Afghanistan "objectively coincide" with those of the Taliban in the fight against the IS group, also known as Daesh (Solovyov, 2015)		IS-PK
2016	Peace should be between the Taliban and the Afghan government. ... We will not join unnecessary events and we have already told the Americans that. (Mashal & Kramer, 2016)	Snaha o mierové rokovania s Talibanom zo strany USA-začiatok roka 2016	Mierové rokovania
	Russia and Taliban's interest only matches when it comes to combating Daesh. ... Our contacts with the Taliban are aimed at inviting the Taliban to the negotiating table (Mackenzie, 2016)	hrozba IS-PK	IS-PK/Spolupráca s Talibanom/Mierové rokovania
	This is a terrorist group that is on the UN sanctions list. Therefore, we do not have any contacts with the Taliban. We only have a communication channel on humanitarian issues related to human rights and hostages. No more than that. (Topychkanov, 2017)	Rusko upozorňuje na rastúcu silu IS-PK	Spolupráca s Talibanom
	Russian officials have denied they provide aid to the insurgents, who are contesting large swathes of territory and inflicting heavy casualties, and say their limited contacts are aimed at bringing the Taliban to the negotiating table. Russian Foreign Ministry spokeswoman Maria Zakharova (Shalizi & Smith, 2016)	snaha Ruska dostať Taliban za rokovací stôl	Spolupráca s Talibanom/Mierové rokovania
	That his government's (Russia) contacts with the insurgent group were aimed at ensuring the safety of Russian citizens and encouraging peace talks (Shalizi & Smith, 2016)		Spolupráca s Talibanom/Mierové rokovania
	We do not have intensive contacts with the Taliban (Shalizi & Smith, 2016)		Spolupráca s Talibanom

	Expressed particular concern about the rising activity in the country of extremist groups including the Afghan branch of IS (Hobson & Harooni, 2016)		IS-PK
	Zakharova said Russia, China and Pakistan had “noted the deterioration of the security situation (in Afghanistan)” (Hobson & Harooni, 2016)		IS-PK
	Flexible approach to remove certain figures from sanctions lists as part of efforts to foster a peaceful dialogue between Kabul and the Taliban movement (Hobson & Harooni, 2016)	3. stretnutie Ruska, Číny a Pakistanu ohľadom hrozby IS-KP, Talibanu a situácii v Afganistane	Mierové rokovania
	Russia and China, as permanent members of the UN Security Council, reaffirmed their readiness for flexible approaches to the prospect of excluding certain individuals from the list of sanctioned persons as part of efforts to promote a peaceful dialogue between Kabul and the Taliban movement (Hobson et al., Osborn, 2016)		Mierové rokovania
	But the bulk, main leadership, current leadership, and the majority of Taliban now – as a result of all these historical lessons they got in Afghanistan – became a local force. They gave up the global jihadism idea. ... My short answer is that today the Taliban is predominately a local force (Ozturk, 2016)	Rozhovor Z. Kabulov o Talibanu a Afganistane-koniec roka 2016	Postavenie Talibanu vrámci svetového jhádú
2017	The Russian federation made the position very clear that they opposed the Taliban and that they supported the government of Afghanistan. That they consider the government of Afghanistan as the legitimate representative of the Afghan people, not the Taliban,” M. Ashraf Haidari, who led the Afghan delegation. ... they maintained contacts with the Taliban only due to their concerns and with intention to support Afghan government in potential peace talks. (The Wire, 2017)	Moskovský formát so zástupcami Afganistanu-bez Talibanu	Spolupráca s Talibanom/ IS-PK
	Russia has made it clear at the meeting that “violence was not acceptable”, even as it noted that talks with Taliban could help lead to a stabilisation of the security situation in Afghanistan (The Wire, 2017)		Mierové rokovania/IS-PK
	The participants agreed to step up efforts to promote the intra-Afghan		Mierové rokovania

	peace process while maintaining the leading role of Kabul and observing the previously agreed upon principles of integrating the armed opposition into peaceful coexistence. (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2017)		
	Russian officials have denied they provide aid to the insurgents, who are contesting large swaths of territory and inflicting heavy casualties, and say their limited contacts are aimed at bringing the Taliban to the negotiating table. (Stewart & Ali, 2017)	Odvinenie zo strany USA, že Rusko zásobuje a pomáha Talibanu	Spolupráca s Talibanom/Mierové rokovania
	We have contact with the Taliban," adding that the two-fold purpose for such communication centered on the security of Russian citizens and Taliban participation in peace talks. (Bushuev & Saifullah, 2017)		Spolupráca s Talibanom/Mierové rokovania/ IS-PK
	Taliban's demand for the withdrawal of foreign troops from Afghanistan was "justified" and criticised the long-term presence of US and Nato forces in the country. (Meyer, 2017)	Taliban má pod kontrolou 60% územia Afganistanu	Postavenie Talibanu v Afganistane
	Russian Foreign Ministry on Friday, senior diplomats from Afghanistan, China, India, Iran, Pakistan and ex-Soviet Central Asian nations who took part in Friday's talks had supported the Afghan government's peace efforts. They urged the Taliban to stop fighting and engage in a direct dialogue with the government. (Bushuev & Saifullah, 2017)	2. Moskovský formát-Taliban bol pozvaný, ale odmietol účasť	Mierové rokovania
	continued Afghan hostilities will encourage Islamic State militants to expand influence in the country to try to infiltrate neighboring Central Asian states to undermine Moscow's regional security interests. (Gul, 2017)		Mierové rokovania/IS-PK
2018	Taliban is very integrated into Afghanistan's military and political life. It controls more than a half of the country's territory by now. ... As a matter of fact, they establish parallel power bodies, including a court system Afghan people have more confidence in than in the official one. ... Militants from the terrorist group Islamic State are present in nine out of Afghanistan's 34 provinces. ... It is a serious threat for us. So, we cannot play down the Islamic State threat. ... We want it to be the	Moskovský formát- nekonal sa	Postavenie Talibanu v Afganistane/IS-PK/Mierové rokovania

	beginning of real progress, which is possible only when Taliban begins to speak with the Afghan government or with a more or less broad spectrum of the Afghan establishment. (TASS, 2018)		
	Russia and the Taliban have separately rejected comments made by the head of US forces in Afghanistan that Moscow has been supporting, and even supplying weapons to, the insurgent group. (Azami, 2018a)	Odvinenie zo strany USA, že Rusko zásobuje a pomáha Talibanu	Spolupráca s Talibanom
2019	"We are calling for a total pullout of foreign forces from the country. We are calling on all Afghan sides to start talks as soon as possible involving a broad range of social and political forces" Lavrov said in welcoming the Taliban delegation, despite the fact that the militant movement is designated a terrorist organization in Russia. (RFE/RL, 2019)	Vnútroafgánsky dialóg	Mierové rokovania
	Russia is convinced that there is no military solution to the conflict in Afghanistan. The only possible way...is to achieve peace by political and diplomatic means. (RFE/RL, 2019)		Mierové rokovania
	The Russian side stressed the need to relaunch negotiations between the United States and the Taliban movement. (The Guardian, 2019)	zrušenie mierových rokovaní medzi USA a Talibanom	Mierové rokovania
2020	The text of the following statement was released by the Governments of the United States of America and the Russia Federation on the occasion of the signing of the U.S.-Taliban Agreement on February 29 in Qatar. ... (U.S. Department of State, 2020b)	podpis dohody z Dauha	Mierové rokovania
	Russia's presidential envoy for Afghanistan Zamir Kabulov on Monday slammed reports claiming Russian intelligence officers paid Taliban-linked militants to kill Western forces in Afghanistan. "Too much hype is being created around an outright fake news, which even Trump and his administration have denied. I consider it disgraceful for us to spend too much time commenting on blatant lies. It is clear that there are forces in the United States that do not want to leave Afghanistan, who want to justify their own failure.	obvinenie, že Rusko sa snažilo cez jednotky ruskej vojenskej spravodajskej služby G.R.U. ponúkať odmeny bojovníkom Talibanu za zabitie spojeneckých cieľov na území Afganistanu	Spolupráca s Talibanom

	That's what it's all about," (Teslova, 2020)		
2021	Help solve the problems that arose in the Doha negotiations and to encourage the parties to be more cooperative through informal, free discussions, and confidential conversations. (Teslova, 2021)	Jednania kvôli neistote po zvolení Joe Bidena	Mierové rokovania
	Joint Statement on Extended "Troika" on Peaceful Settlement in Afghanistan (U.S. Department of State, 2021)		Mierové rokovania/Afganistan po odchode zahraničných jednotiek
	We believed that the Afghan army - whatever it is - would still show resistance for some time. However, it seems we were too optimistic about the quality of troops trained by the Americans and NATO forces. They fled at the first gunshot (TASS, 2021a)		Afganistan po odchode zahraničných jednotiek
	Vasilij Nebenzia spoke of a bright future of national reconciliation, with law and order returning to the streets and of "the ending of many years of bloodshed" (Kozlov & Rynda, 2021)		Afganistan po odchode zahraničných jednotiek
	The Taliban were easier to negotiate with than the old "puppet government" of exiled President Ashraf Ghani (Kozlov & Rynda, 2021)	Letná ofenzíva a dobytie Kábulu	Afganistan po odchode zahraničných jednotiek
	Mr Kabulov denied that and said they were ungrateful. But as far back as 2015 he said Russia's interests coincided with the Taliban when it came to fighting Islamic State (IS) jihadists. (Kozlov & Rynda, 2021)		IS-PK
	Mr Kabulov angered the Afghan government by praising the Taliban for fulfilling its side of the Doha agreements "immaculately" while accusing Kabul of sabotaging them. (Kozlov & Rynda, 2021)		Afganistan po odchode zahraničných jednotiek
	President Putin said he hoped the Taliban would make good on its promises to restore order. "It's important not to allow terrorists to spill into neighbouring countries," (kremlin.ru, 2021)	Východné ekonomické fórum	Afganistan po odchode zahraničných jednotiek/IS-PK
	Official recognition of the Taliban is not under discussion for now," Lavrov told reporters. "Like most other influential countries in the region, we are in contact with them. We are prodding them to fulfill the promises	Jednanie štátov východnej a centrálnej Ázie s Talibanom	Afganistan po odchode zahraničných jednotiek/IS-PK

<p>they made when they came to power." (Deutsche Welle, 2021)</p>		
<p>Moscow officials also called for action against "Islamic State" (IS) fighters, who Russia says have started to increase their presence in Afghanistan since the Taliban's takeover (Deutsche Welle, 2021)</p>		<p>IS-PK</p>
<p>Removal of the Taliban movement (outlawed in Russia) from the list of terrorist organizations is possible, but at the same time he stressed that this must happen at the level of the United Nations. (TASS, 2021b)</p>		<p>Postavenie Talibanu vo svete</p>
<p>All of us expect that these people, the Taliban, who are undoubtedly in control of the situation in Afghanistan will ensure that the situation develop in a positive fashion. (TASS, 2021b)</p>		<p>Afganistan po odchode zahraničných jednotiek</p>

Abstrakt/Abstract

Abstrakt

Rok 2021 priniesol v Afganistane radu nečakaných udalostí. Tou hlavnou bolo prevzatie vlády nad Afganistanom hnutím Taliban. V chaose evakuácie jednotiek a ambasád USA a NATO bolo avšak možné pozorovať, ako bola ruská ambasáda v Kábule otvorená a fungovala bez nejakých problémov. Tento fakt bol dôsledkom vývoja vzťahu medzi Ruskom a Talibanom v období rokov 2015 až 2021, ktorému sa táto práca venuje.

K dosiahnutiu odpovedi na to, ako a prečo sa vyvíjal vzťah Talibanu a Ruska v tomto období a čo boli hlavné témy sprevádzajúce tento vývoj, využíva práca kombináciu chronologickej a tematickej analýzy. Výsledkom práce tak je identifikácia kľúčových medzníkov vo vývoji vzťahu Ruska a Talibanu a ich dopad na zmeny v témach ruských vyjadrení na adresu Talibanu.

Kľúčové slová: Ruská federácia, Afganistan, Taliban, vzťah Ruska a Talibanu, Islamský štát-provincia Chorasán

Abstract

The year 2021 brought a series of unexpected events in Afghanistan. The main one was the takeover of Afghanistan by the Taliban movement. However, it was possible to observe how the Russian embassy in Kabul was open and functioning without any problems in the middle of the chaos of the evacuation of US and NATO troops and embassies. This fact was a consequence of the development of the Russia-Taliban relations in the period from 2015 to 2021, which is the subject of this thesis.

The thesis uses a combination of chronological and thematic analysis to answer how and why the Russia-Taliban relations developed during this period and what were the main themes accompanying this development. The result of the work is the identification of key milestones in the development of the relations between these actors and their impact on changes in the topics of Russian statements regarding the Taliban.

Key words: Russian Federation, Afghanistan, Taliban, Russia-Taliban relations, Islamic State-Khorasan Province